ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4398 — 9/22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1900 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 27 ՐԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1318 — ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4398

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آرهولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է ղրուշին պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղր.
» » »	վեցամսեայ	70	»
» » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստայի պուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի պուլը 100 ղրուշի հաշուով:

Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ ԷՍԱՅԵԱՆ

Մեր այսօրուան թերթին ճակատը կը տեսնուի Յովհաննէս էֆէնտի Էսաեանի պատկերը որ արդարեւ իր արժանի տեղը իրաւունք ունի գրաւել հայ մամլոյ մէջ, ոչ միայն իբր ազգային բարերար այլ նաեւ իբր կաղապարիչ օրինակ ինքնօգնութեան և անհատական առաքինութեանց։

Այս տողերը գրողը կրկնակ պարտականութիւն մը կը զգայ այդ մասին նախ իբր հրապարակագիր և յետոյ իբր վաղեմի պաշտօնեայ Էսաեան տան և որ իր սկսնակի նախափորձերը Յովհաննէս էֆէնտիի քով ըրած է։

Եւ կենսագրութեան մը համար անհրաժեշտ՝ հոգւոյ մը խորը թափանցելու համար կարելի՞ է լաւագոյն դիտարան մը երեւակայել քան թէ սկսնակի մը գրասեղանը ուր պատանեկան հետաքրքիր և դիտող միտքը իբր բաց գիրքի մը մէջ կը կարդայ իր միջավայրին, մեծ ու փոքրին, սրտին մէջ։

Եւ, զարմանալի երեւոյթ, երբ կը կարծուի թէ կեանքի պայքարը ամէնէն մաքուր սրտերը անգամ կ'արատաւորէ, մանաւանդ առեւտրական ասպարէզին վրայ, ես անձամբ իսկ, հազար անգամ, ստուգած եմ որ Յովհաննէս էֆէնտի Էսաեանի սիրտը տղու մը, կամ մօր մը խանդաղատանքը ունէր, մանաւանդ իր պաշտօնէից համար։

Դեռ այսօրուան պէս կը յիշեմ, Յարութիւն Մերեմ-Գուլի, որ Էսաեան տան տնօրէնութեան պաշտօնը կը վարէր, Յովհաննէս էֆէնտիի հետ կը քննէին ու կը զննէին բացուող ու գոցուող, ամերիկեան դրութեամբ, աթոռներ զորս յատկապէս բերել տուած էին Էսաեան տան կահաւորման համար։ Քննութեան միջոցին, չեմ գիտեր ինչպէս եղաւ, կամ Յովհաննէս էֆէնտիի անուշադրութեան կամ Յարութիւն էֆէնտիի չափազանց ուշադրութեան պատճառաւ, այս վերջնոյն մատը գոցուող աթոռին մէկուն մէջ մնաց, երբ Յովհաննէս էֆէնտի անոր սեղմուած մատը ազատելու հապճեպին մէջ, ալ աւելի կը սեղմէր զայն, աթոռին երկու ոտքերը հակառակ կողմէն քաշելով։

Անկարելի է երեւակայել հոգեկան աւելի մեծ տագնապ մը քան թէ այն վայրկեանին Յովհաննէս էֆէնտիի ցոյց տուած անհանգստութիւնը, մէկ ոտքը կը վերցնէր, միւսը գետինը կը զարնէր և հազար ու մէկ բացագանչութիւններով իր սրտի մորմոքը կը յայտնէր, մինչդեռ անդին, Յարութիւն էֆ., նոյն իսկ իր մատի ցաւին մէջ, ինք իր մէջ ամփոփուած, ցաւի աստիճանին համեմատ կը բարձրացնէր միայն խուլ հառաչ մը։

Երբ Մերեմ-Գուլի մատը ազատեցաւ, հարկ եղաւ զբաղիլ Յովհաննէս էֆէնտիով որ սրտադողին ազդեցութեան տակ պզտիկ նուաղում մը ունեցաւ։

Բայց, կ'աղաչեմ, քանի՞ հայ վաճառական կրնանք գտնել որ իր պաշտօնէին, ըլլայ նոյն իսկ իր աւագ պաշտօնեան, մատին վրայ գուրգուրայ մինչեւ նուաղում մը ունենալու աստիճան։

Յովհաննէս էֆ. կը ճաշէր միայն երբ գրասենեակի գործերը կը ներէին իրեն ճաշել։ Նախ գործ, պարտականութիւն և յետոյ ճաշ, հաճոյք. այդ էր ահա իր սկզբունքը։ Հակառակ իր խարխուլ առողջութեան, օրեր կ'ըլլար որ, գործի սիրուն, առանց ճաշելու, իրիկուան դէմ, քիչ մը պանիր և սերայի հացով մը կը պարտաւորուէր գոհանալ։

Օր մը, երբ նամակներու ընդօրինակութեան յատուկ մեքենան կոտրած ըլլալով երկաթագործին ղրկած էին շինուելու համար, նամակի մը ընդօրինակութեան առթիւ անճրկած մնացածի երեւոյթներ առած էի։ Յովհաննէս էֆէնտի որ գործնական և գործունեայ ոգի մը ունէր, ձեռքս խլեց նամակներու ընդօրինակութեան տետրակը և զայն գետինը նետելով վրան ելաւ և սկսաւ ոտքի ճարպիկ հարուածով մը լաւագոյն մեքենայի գործը կատարել իբր խրատ աւելցնելով։

«Տղա՛ս, կեանքի մէջ բնաւ անձրկելու չէ։ Չկայ դժուարութիւն մը որ չի հարթուի եթէ մարդս կամք և խելք ունի։ Տես սա նամակին ընդօրինակութիւնը. ո՞վ պիտի գիտնայ թէ փոխանակ մեքենայի ոտքով եղած է։ Եւ սակայն ես կեանքիս առաջին տարիները միայն այդ բնական մեքենայով ընդօրինակած եմ այն հազարաւոր նամակները որոնք Էսաեան տան ճակատագիրը և բաղդը շինած են։»

Ուրիշ անգամ մը, Յովհաննէս էֆէնտի ինծի կը յանձնէր չեմ գիտեր որչափ ոսկի և զայն լումայափոխի մը տանելով, մեճիտիէի վերածել կը հրամայէր, միանգամայն նշանակելով ոսկւոյն արժէքի օրուան սակաբերութիւնը։ Երբ քանի մը լումայափոխի երթալով, յաջողեցայ իր նշանակած գինէն աւելի շահաւոր պայմաններով փոխել յանձնուած դրամը, պէտք էր տեսնել Յովհաննէս էֆէնտիի ուրախութիւնը, ոչ թէ տարբերութենէն գոյացած շահին համար որ անշուշտ, մանաւանդ իրեն համար, նշանակութենէ զուրկ բան մըն էր, բայց ցոյց տուած ճարպիկութեանս համար որ տիպար վաճառականի մը կամ սեղանաւորի մը տարազը կը մատնէր, իր կարծեօք, իմ մէջս։

Եւ Յովհաննէս էֆէնտի հոգի կու տար վաճառականութեան և սեղանաւորութեան համար, պաշտամունք մը որ միանալով իր հարազատին Մկրտիչ էֆէնտիի ձեռներէց ոգւոյն, կարող է բացատրել այն զարմանալի յաջողութիւնը և տարօրինակ փայլը որ Էսաեան տունը կը վայելէ ցայսօր ամէնուրեք, իբր առեւտրական և սեղանաւորական տեղական կարեւորագոյն հաստատութիւնն ի Թուրքիա։

Էսաեան տան բաղդին մէկ կարեւորագոյն սատարողն ալ Էսաեան հարազատներու իրարու նկատմամբ տածած անհուն սէրը եղած է։

Հազիւ Էսաեանց գրասենեակը մտած էի և ահա Մկրտիչ էֆէնտի, իր բացակայութեան, կը կորսնցնէր իր զաւակը։ Պէտք էր տեսնել Յովհաննէս էֆէնտիի տագնապը, լացն ու կոծը։ Իր սենեակը քաշուած, ձեռքերը գլխուն կը զարնէր և կը հառաչէր, կու լար ու կ'ողբար։

Իրարու նկատմամբ իրենց տածած այդ անհուն սիրոյն շնորհիւ Էսաեան եղբարք, գրեթէ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ, ամենահամեստ դիրքէ մը, աշխատութեամբ և պարկեշտութեամբ, ամենաբարձր դիրքի մը հասած էին և ոչ միայն իրենց և իրեններուն ապագան հաստատուն կռուանի մը վրայ զետեղած էին այլ նաեւ իրենց պատկանող հասարակութեան իշխանական պարգեւներ, ամիրայական նուիրատուութիւններ ըրած էին։

Ի՞նչպէս չի հաւատալ ուրեմն աշխատութեան, պարկեշտութեան և առաքինութեան գործած հրաշքներուն։

Ինչպէս կ'երեւայ թերթիս ճակատը երեւցած կենդանագրէն ալ, կայսերական կառավարութիւնն ալ գնահատած էր Էսաեան էֆէնտիի օսմանեան վաճառականութեան մատուցած ծառայութիւնները և Վեհ. Սուլթանը իր պատուանշաններով ուզած էր վարձատրել զինքը։

Զ. Ե.

ՊՈԷՐՆԵՐԸ (1)

Ա.

Անգլիոյ պատերազմը Պոէրներուն դէմ կը տեւէ անցեալ հոկտեմբեր ամիսէն ի վեր, և դժուար է նախատեսել թէ ե՛րբ պիտի վերջանայ։ Բնակիչներու թիւին կողմէ երկրագնդիս երկու ամենափոքր հանրապետութիւններ պայքար կը մղեն հզօր Անգլիոյ դէմ։ Այս վերջինը կարծեց պատերազմ մը ընել իբր յաղթական յառաջխաղացութիւն մը, Թրանսվալի և Օրանժի մէջ ներմուծել անգլիական ազատութիւններ և օրէնքները, տնտեսագիտական հնարքները՝ որոնց շնորհիւ ոսկի պիտի բղխին անապատներէն ու պիտի մշակուին խոպան հողերը, Աֆրիկէի հարաւակողմը հաստատել բրիտանական խաղաղութիւնը, իբր ապահով երաշխաւոր ապագայ մարդկութեան յառաջդիմութեան ու բարօրութեան. և այս գործը հեշտ ու արդարացի կը թուէր Ալպիոնի զաւակներուն։

Սակայն Անգլիա ու Եւրոպա մեծ անակնկալ մը ունեցան։ Ամբողջ վեց ամիս յաղթութիւնները յաջորդեցին պարտութիւններուն։ Այս միջոցին Անգլիացիները յաջողած էին 210,000 հոգիէ բաղկացած ստուար զօրաբանակ մը մտցնել երկրին մէջ, մինչդեռ պոէր ազգաբնակութիւնը ընդամէնը — այր, կին ու տղայ — կը բաղկանայ 450,000 հոգիէ։ Միւս կողմէ, իրենց տարած յաղթանակներուն հակառակ, Պոէրները ամէնուրեք ընկրկեցան, կարող չեղան ո՛չ յառաջ տանիլ իրենց յաջողութիւնները մինչեւ ծայրը, ոչ ալ ո և է ռազմագիտական օգուտ մը քաղել անոնցմէ։

Ի՞նչ է ուրեմն իրենց զօրութեան ու տկարութեան պատճառը, ի՞նչ է իրենց կարգապահութեան գաղտնիքը ու իրենց կազմակերպութեան թերութիւնները։

Տարապայման էր Պոէրները բաղդատել եւրոպական ժողովուրդներուն հետ։ Զանոնք լաւ հասկնալու համար, բացարձակօրէն պէտք է դնել զանոնք իրենց միջավայրին մէջ, գիտնալ իրենց ծագումը, իրենց կենցաղը, իրենց մտատիպարը, որպէս զի կարելի ըլլայ ուսումնասիրել անոնց միջոցներն ու ռազմավարութիւնը։

Երկիրը, իրենց բառով վէլտը, մեծ սարահարթ մը, աւազուտ ու անջրդի է. ամէնուրեք հատաքարը կ'երեւայ. հեռուէ հեռու կը դիտուին գլորած խոշոր քարերով ծածկուած լեռնակներ, քօփժեր։ Բարեխառնութիւնը շատ բարձր աստիճանի մէջ չէ, երբեմն կը սառի Եոհաննէսպուրկի մէջ և սաստիկ տաքութիւնները կը յիշեցնեն Ֆրանսայի հարաւակողմին կլիման։ Անձրեւները հազուադէպ են, աղբերակները՝ սակաւաթիւ, որով հօտերը կը սովորին քիչ ջուր խմելու։ Բնակիչները հաստատուած են հոն՝ ուր բաւականաչափ ջուր գտած են, և յաճախ իրարմէ շատ հեռու։ Երբեմն երեսուն հարիւրակալ (հեկտար) պէտք կ'ըլլայ սնուցանելու համար եզ մը ու քսան ոչխար, երբեմն միայն քսան. մերթ ցորենը կրնայ ծլիլ, մերթ այդ բանը անկարելի կը դառնայ։ Տեղերուն համեմատ, Պոէրը հողագործ է կամ հովիւ, հողին կապած կամ վաչկատուն։ Անոր հարստութիւնը կը բաղկանայ հազարաւոր ոչխարներէ և այծերէ, հարիւրաւոր եզներէ, խոզերէ և ոսկիէ՝ որ կը դիզուի գիւղացիներու համբերատար ընչաքաղցութեամբ մը և կը պահուի եզնասայլերու մեծ մորթարկղին մէջ։ Հօտերը՝ եղանակին համեմատ՝ կը տարուին արեւելքէ արեւմուտք։ Վէլտին լայնածաւալ տարածութիւններուն մէջ, երկրագործութիւնը անծանօթ է, հողը չափազանց չոր է կամ չափազանց անբերրի։

Անգլիացիները կը մեղադրեն Պոէրները թէ մշակած չեն հողը, բայց իրապէս կրնայի՞ն աւելին ընել, յիսուն տարի ի վեր որ հոն են, դէպի հիւսիս փախչելով տիրապետութեան մը առջեւէն, իրենք զիրենք պաշտպանելով վայրենիներուն դէմ, և քաղաքակրթութեան ամէն կեդրոնէ հեռացած։ Ներկայիս մէջ, արօտավարութիւնը խիստ յառաջ կը տարուի կատարելագործուած գործիներու շնորհիւ, և երկրին տնտեսագիտական բարեշրջութիւնը բաւական հսկայաքայլ կը յառաջդիմէ։

Պոէրը հիւրասիրութեամբ կը վարուի օտարական սպիտակամորթերու հետ, մանաւանդ եթէ ասոնք Անգլիացի չեն։ Անոր խօսակցութիւնը պարզ է, միամիտ, ազնիւ, բայց շահեկան։ Անոր տունը ընդարձակ է, մութ և անմաքուր. գաղափար չունին արդի մաքրասիրութեան ու առողջապահութեան վրայ, բայց իրենց այս վիճակը զարմանք չպիտի պատճառէր մեր գիւղացիներէն շատերուն։ Ան կը պառկի առանց իր զգեստները հանելու, վասն զի անոր նախնիքը երբեմն այսպէս կ'ընէին, միշտ պատրաստ գտնուելու համար հրացանաձգութեան։ Ինքնին կը շինէ իր մշակական գործիքներուն մեծագոյն մասը և մանաւանդ իր ծանր ու դանդաղաշարժ եզնասայլը, որ ճշմարիտ բերդ մը և դիւրատար տուն մըն է, և զոր այժմ իսկ կը գործածէ իր տարեւոր գաղթումներուն և դէպի մեծ քաղաքները ըրած ճամբորդութիւններուն մէջ։

Ի՞նչպիսի տարրերէ կազմուած է պոէր ցեղը։ Հոլանտացիներէ, Ֆրանսացիներէ և յետոյ Գերմանացիներէ, որոնք յարած են միահամուռ կալուինականութեան. այսօր ձուլումը կատարեալ է, և միայն քանի մը անուններ կը մնան դեռ ֆրանսական, գերմանական, հոլանտական։ Պոէրները այնուհետեւ խառնուած չեն ո՛չ Սկովտացի երիցականներուն հետ, ոչ ալ Իրլանտացի կաթոլիկներուն, այլ իրենց դաւանանքը եղած է իրենց ցեղի միութիւնը։ Անոնք Կալուինական են, կը կարդան Աստուածաշունչը ու իրենք զիրենք կը կարծեն Աստուծմէ ընտրուած ու օրհնուած ժողովուրդը։ Կը վերարծարծեն Հին Կտակարանը։ Պոէրը իրօք ո՛չ ագարակապան է, ոչ ալ գիւղացի։ Կ'ապրի աստուածապարգեւ ընդարձակ կալուածի մը մէջ, տան մը մէջ՝ զոր ինքն իսկ շինած է, կարմիր աղիւսէ պատերով կղմինտրէ կամ խոզանէ ծածկով, դէպի որայի համբարանոցը բարձրացող սանդուխով. մօտիկը կը գտնուի սայլատունը՝ ուր կը զետեղուին եզնասայլերը, ոչխարներու ցանկապատը, սպասաւոր Քաֆիրներու հիւղերը։ Պոէրը ինքզինքին կը բաւէ ամբողջապէս։ Իր տան մէջ պետ և երէց է իր զաւակներուն, իր ծոռերուն, իր սեւամորթ ծառաներուն միջեւ։ Երկիւղի հետ յարգանք կը ներշնչէ, և ինքզինքը կը նկատէ ազնուական ու բարձրագոյն ցեղէ մը։

Կարին — Ա. Ն. Թ.

---

(1) Ռըվիւ տը Բարիի 1900 յունիս 15ի թիւին մէջ տեսնուած մէկ յօդուածին համառօտ բովանդակութեան թարգմանութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Չինու դէպքեր

Բէքինի գրաւումը.— Լոնտոնէն կը գրեն շաբաթ օրուան թուականով.

«Այն լուրը — այս անգամ պաշտօնական — թէ միջազգային զինուորները Բէքին հասած են և թէ դեսպանները վտանգէ բոլորովին զերծ են, ամենալաւ տպաւորութիւն մը գործեց Լոնտոնի մէջ։ Թէեւ ժողովուրդը, որ միշտ անտարբեր է չինական խնդրին հանդէպ, Մէյֆէքինկի ազատման և Բրէթորիայի գրաւման առթիւ եղածին պէս խանդավառութիւն ցոյց չտուաւ, բայց կառավարութեան անդամները չծածկեցին իրենց գոհունակութիւնը։ Քաղաքական, դիւանագիտական ու զինուորական շրջանակներուն մէջ ուրախ դէմքեր միայն կը տեսնուէին։ Լոնտոնի չինական դեսպան Սըր Չին-Չէն-Լօ-Ֆէն-Կլու ալ ազատ համարձակ դուրս ելաւ իր Թաքստոցէն և քանի մը Թղթակիցներու հետ տեսակցելով յայտարարեց անոնց թէ կ'ըմբռնէ ընդհանուր ուրախութիւնը և թէ դեսպաններուն ազատման առթիւ ինք ալ կը մասնակցի այդ ընդհանուր ուրախութեան։ Փոթորիկի մը պահուն, սակայն, երբ մարդ յաջողի կէտի մը վրայ ինքզինքը պաշտպանել կայծակին դէմ, ուրիշ տեղ մը անպատճառ կը հարուածուի անկէ։ Հազիւ դադրած՝ Բէքինի օտար դեսպաններուն համար զգացուած դողը, հիմա պէտք է դողալ Անգլիոյ նախարարապետին համար։ Քսանըչորս ժամէ ի վեր հոս սաստիկ փոթորիկ մը ծանուցանող ամպեր կը կուտակուին։ Այդ փոթորիկը վայրկեանէ վայրկեան կրնայ ծագիլ Լորտ Սոլզպէրիի գլխուն։ Խնդիրը Շանկայի վրայ է։ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը Եանկ-Ձէի գետաբերանը սպասող բրիտանական խեղճ զօրքերուն քանի անգամներ հրամաններ արձակեց ցամաք ելլելու, շոգենաւ մնալու, նորէն ցամաք ելլելու եայլն. այդ կերպով զինուորները աւելի բնոր մը վիճակին ենթարկուեցան, ինչ որ Լոնտոնի մէջ շատերուն տհաճութիւն կը պատճառէ։ Թէ՛ պահպանողական և թէ ազատական ամէնքն՝ ալ մեծ աղմուկ կը յարուցանեն լրագիրներուն մէջ։ Ոմանք կ'ըսեն թէ նախարարութիւնը տկար է և ուրիշներ ալ թէ անկարող է. իսկ ամէնքը խուսափողական կը գտնեն դահլիճին քաղաքականութիւնը։ Այսչափ սրտայոյզ միաձայնութիւն բնաւ չէր տեսնուած։ Ուեսթմինսթըր Կազէթ իր բողոքները կը միացնէ Թայմզի և Տէյլի Նիւզ բարեկամ եղած է Սթանտարտի։ Ամէն ոք կը յարձակի պետական այն անձնաւորութեան վրայ որ երեսի վրայ կը թողու Անգլիոյ շահերը, և մանաւանդ այն կառավարութեան վրայ որ տկար կերպով կը պաշտպանէ այդ շահերը։ Բոլոր այդ պարագաներուն մէջ գոնէ մխիթարական

ՖՐԵՕՊԵԼ

ԵՒ

ԻՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

> «Մարդկային ընկերութեան վերանորոգումը կախում ունի իր բարոյական բարենորոգումէն՝ որ իր կարգին կախում ունի գլխաւորաբար կրթութեան եղանակին բարելաւութենէն։ Կրթութեան արդիւնքները կախում ունին առաջին սկզբնաւորութիւններէն որոնք կնոջ ձեռքն են։»
>
> ՊԱՐՈՆՈՒՀԻ ՄԱՐԷՆՀՕԼԺ

«Խե՛ղճ մարդկութիւն» կը գոչէ Մատամ տը Սթալ ի տես մարդկային բազմատեսակ թշուառութեանց, մենք՝ շատ աւելի իրաւամբ կրնանք գոչել. «խե՛ղճ մանկութիւն», որովհետեւ մանկութեան տրուած սխալ ուղղութեան մէջ կը կայանայ այս թշուառութեան ամենամեծ մասին աղբիւրը։ Զափահաս մանկութիւնը կը վայելէ պաշտպանութիւններ որոնցմով կրնայ ետ մղել փորձութեան և դժուարութեան յարձակումները. բայց անօգնական մանկութիւնը ենթարկուած է յաճախ անհոգութեան և յոռի ուղղութեան չարիքներուն։ Սոյն վիճակին հետեւութիւնը այն է որ, մարդկային էակները կեանքի պայքարին մէջ մտնելէ առաջ, արդէն հազար վէրքերով ծայրատուած՝ անկարող կը զգան իրենք զիրենք նորանոր յոգնութեանց տոկալու։ Եթէ մարդ իր մանկութեան միջոցին լաւ պահպանուած և լաւ կրթուած ըլլար, որքա՜ն նուազ յուսահատ այր և կին պիտի գտնէինք մեր շուրջը։

Բէսթալօծծիի Մայրերու համար գիրքէն առաջ և ետքը որքան բաներ ըսուեցան և գրուեցան առաջին տպաւորութիւններուն կարեւորութեան վրայ ու տակաւին քանի և քանի անհոգութիւն կը տեսնենք մարդկային իմացականութեան աճեցման սոյն առաջին շրջանին նկատմամբ։ Եթէ փափուկ տերեւ մը, գարնան, ծակենք բարակ ասեղով մը, պիտի տեսնենք թէ սպի մը ցոյց պիտի տայ, որ երթալով պիտի մեծնայ մինչեւ որ թոռմի աշնան։ Ասեղի այս տեսակ խայթուածներ որքան չընդունիր մանկական մատաղ հոգին — և անոնցմով շատ մը սպիներու սկզբնաւորութիւնները, յոռի սովորութիւնները, յանցանքները և մոլութիւնները։ Կա՞յ անհատ մը որ չկրէ մանկութեան միջոցին անհոգութեան մը հետեւանքներուն կնիքը, որ երբեմն շատ ծանր է։ Մանկութիւնը կեանքին արմատը կը նշանակէ և յայտնի է որ արմատները ինչպէս որ ըլլան ծառն ալ այնպէս կ'ըլլայ։ Բարիին և չարին ծագման հարցը, ճշմարիտ ուսումնասիրութեան մը բովէն անցընելով՝ ապահովապէս առաջին մանկութեան պիտի առաջնորդէր զմեզ. առաջին հունտերը մանկութեան մէջ պիտի գտնենք անտարակոյս։ Ճշմարիտ է որ թէ՛ ֆիզիքական և թէ բարոյական հիւանդութեանց սկզբնաւորութիւնները մեծ մասամբ այս անծին տրամադրութիւններուն ունին իրենց աղբիւրը, որոնք ծնողաց կամ նախնեաց ժառանգութիւններն են։

Սակայն կանխագոյն կրթութենէն և խնամքէն կախում ունի այս տրամադրութիւններուն զարգացումը կամ ջնջումը։ Ամէն մէկ յոռի միտում կրնայ յաղթուիլ մինչեւ մէկ աստիճան։

Գրեթէ ամէն մայր և մանաւանդ երիտասարդ մայրերը կը մտածեն թէ՝ այնքան խանդաղատանօք խանձարուրուած և այնքան լաւ պաշտպանուած իրենց տղաքը, բնաւ արժանի չեն մեղքցուելու։ Իրենց ըմբռնումը այնպէս է։ Սակայն այս շատ մայրական սէրը ինքնին վնաս կ'ըլլայ անոնց թէ՛ մարմնին և թէ հոգիին հետ միանգամայն, եթէ չընկերանայ անոր հետ լաւ ըմբռնում մը։

Միայն թէ քանի՞ մայր կրնանք գտնել, ընկերական զանազան դասակարգերուն մէջ, որ իր կրթական պարտականութեանց համար կատարելապէս պատրաստուած ըլլայ։ Այն հազուագիւտ բացառութիւններն ալ, եթէ կան, արդեօք կրնա՞ն արգիլել դայեակները կամ մանկան հոգածութիւնը ստանձնող ուրիշ անձեր շատ մը սխալներ գործելէ. ինչո՞ւ համար է որ մարդոց կէսէն աւելին կը մեռնի կեանքի առաջին տասը տարիներուն միջոցին և մանաւանդ առաջին երեք տարիներուն։ Որքա՜ն քիչ են այն տղաքը որոնք իրապէս ծաղկին և կայտառ երեւան, մասնաւորապէս մեծ քաղաքներու մէջ։ Փոքրիկ, տժգոյն, վտիտ դէմքերը ծանր և խիստ ծանր պարտքեր են անհոգ ծնողաց համար, որոնք չեն մտածեր թէ, իբրեւ ծնողք, քանի աւագ պատասխանատուութիւն մը ստանձնած են մարդկութեան բարօրութեան հանդէպ։

Հոս, զոր օրինակ, տղայ մըն է որ հազիւ կրնայ իր ծանր գլուխը վեր բռնել։ Երբ իր մայրը զուարճանալու համար կ'երթայ, դայեակը կու տայ անոր կաթի և խաշխաշի խառնուրդ ըմպելի մը, որպէս զի երբ տղան քնանայ խոր քունով, ան կարենայ ժամադրութիւն մը տալ։ Մանուկին գլխին մէջ հաւաքուած ջուրը կը դատապարտէ զայն կանխահաս մահուան մը, կամ — աւելի գէշ — ցկեանս ապուշութեան։ Հոն ուրիշ մը կայ որուն դողդոջուն, անհաստատ քայլերը կը մատնեն ծուռ սրունքներ։ Խոզախտաւոր միտումով մը ծնած, շատ կանուխէն դրուած է ան տկար անդամներու վրայ որոնք կարող չեն զինքը կրել։ Ուրիշ տղու մը հաստ հագուստին և տժգոյն դէմքին վրայ կը նշմարուին շատակերութեան հետեւանքները։ Աս ալ զոհն է սակայն լաւ բնաւորութիւն ունեցող աղախինի մը՝ որ սովորութիւն ունի բաժնել իր սուրճը, հացը, կերակուրները, պտուղները, եայլն իր փոքրիկ սանին հետ։ Օդի հոսանքի մը հանդէպ կատարուած լոգանք մը, առաջին ամիսներուն մէջ իսկ կուրծքի բորբոքում մը յառաջ բերելով, զարգացուցած են ուրիշ տղու մը մէջ հիւծախտի սերմը։

(Շարունակելի)

կէտ մը կայ, այն է թէ ինչ որ եւրոպական ներդաշնակութիւնը մէկ կողմէն կը կորսնցնէ համաձայնութենէն, միւս կողմէ բրիտանական ներդաշնակութիւն կը շահի:»

Այս առթիւ աւելորդ չէ յիշել երէկուան Վերջին Ժամուն այն հեռագիրը թէ Տէրութիւնները համաձայնած են որ Շանկայի մէջ ներկայացուցիչ ունեցող կառավարութիւններու ծովակալները հաւաքաբար պիտի գործեն Շանկայի մէջ՝ Եանկ-Ցէի չինական նաւաբաժնին վրայ հսկելու համար, և թէ այդ գործը միայն անգլիական ծովակալին չի պատկաներ:

—Բէքինի գրաւման լուրը զոր Շանկայի գերման հիւպատոսը Պէրլին հաղորդեց, թէեւ լրագիրներուն կողմէ ստոյգ ընդունուած է, սակայն առաջին անգամ քիչ մը կասկած պատճառեր է չինական աղբիւրէ եղած ըլլալուն համար: Գերման լրագիրները միաբերան կ'ըսեն թէ միջազգային զինուորներուն Բէքին մտնելէն չի հետեւիր թէ պատերազմը աւարտած ըլլայ: Վոսիշէ Զայթունկ կ'ըսէ որ նոյն իսկ լուրը եթէ հաստատուած ըլլայ, Տէրութիւններուն համար տակաւին դժուարին գործ մը կայ: Չինու մէջ քաղաքական գործերը պէտք է վերջնական հիման մը վրայ հաստատուին, և կարելի է որ նոր կառավարութիւն մը հաստատուի, եթէ հինը չկարենայ տալ հարկ եղած երաշխաւորութիւնները: Տակաւին խնդիր մըն ալ կայ, այն է գոհացում՝ ձեռք բերել միջազգային իրաւանց այն բռնաբարումին համար զոր Չինացիները գործեցին դեսպանատուններուն վրայ յարձակելով: Գրեթէ ա՛յդ է Տէրութեանց ծրագիրը, և պատճառ մը չկայ կարծելու թէ զայն փոխած կամ մէկ կողմը թողած ըլլան: Պէրլինի մէջ մեծ ցաւ պատճառած է այն պարագան թէ գերմանական ո և է զօրախումբ չէ մասնակցած Բէքինի արշաւանքին, բայց յոյս կայ թէ նաւային երկու վաշտերը Թագու հասնելուն պէս դէպ ի Բէքին ճամբայ պիտի ելլեն և այդ կերպով պիտի կրնան մասնակցիլ ապագայ ճակատամարտներուն:

Լի-Հունկ-Չանկ հեռագրեր է Լոնտոնի ու Թոքիոյի չինական դեսպաններուն, ծանուցանելու համար անոնց թէ միջազգային զինուորները Թունկ-Չէու հասած են (Բէքին ժամանելէ առաջ): Լի-Հունկ-Չանկ խնդրեր է անոնցմէ դադրեցնել տալ միջազգային զինուորներուն յառաջխաղացութիւնը: Ճարոնի կառավարութիւնը պատասխաներ է թէ պատրաստ է նուիրել իր բարեկամական աջակցութիւնը, սակայն պայմանով որ գլխաւոր չորս յանցաւորները՝ Թուան, Քեանկ-Եի, Հսու-Թունկ և Չաօ-Չու-Չիաօ կրեն իրենց արժանի պատիժը:

—Լի-Հունկ-Չանկի համար կ'ըսուի թէ միշտ հեռագրական հաղորդակցութեան մէջ է Բեդերսպուրկի հետ: Լի-Հունկ-Չանկ իր կառավարութենէն հրահանգ ստացեր է խնդրել Ռուսիայէն թէ պիտի հաւանի՞ օգնել Չինու որ հաշտարար կարգադրութիւն մը ձեռք բերէ, ապահովութիւն տալով հանդերձ Մանչուրիան գրաւելու միտք չունի:

ՃԱՐՈՆԻ ՀԵԾԵԱԼՆԵՐԸ.—Բէյ-Թանկի ճակատամարտին մէջ ամէնէն փայլուն գործը եղաւ Ճարոնի հեծեալներուն սքանչելի մէկ յարձակումը չինական հրետանիի մը վրայ: Գործողութիւնը այնչափ լաւ ու արագ կատարուեցաւ որ Ճարոնցիները երբ թնդանօթներուն քովն էին, Չինացիները տակաւին սթափած չէին իրենց ապշութենէն: Միջազգային բոլոր զինուորներու ընթացքն ալ լաւ էր: Միշտ բարի նախանձ մը կը տիրէր անոնց մէջ. ամէն ազգէ զինուորները եղբայրացած էին իրարու:

Թօքիօյէն կը հեռագրեն թէ ֆրանսական զինուորները Նանկ-Չուն մնալ պարտաւորուեր են՝ պէտք եղածին չափ պաշար ու ռազմամթերք չունենալնուն համար:

Անգլիա եւ Մ. Նահանգներ.—Ուաշինկթընի արտաքին գործոց պաշտօնաբանը բնաւ կարեւորութիւն չի տար Շանկայի ամերիկեան հիւպատոսին դէմ եղած այն ամբաստանութեան թէ Չինացիներուն հետ մեղսակից է: Ուաշինկթընէն ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այդ գործին մէջ ամերիկեան հիւպատոսը ուրիշ դեր մը չէ ունեցած, միայն թէ Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց պաշտօնաբանին հեռագրած է, ըսելով որ խոհեմութիւն չի նկատեր ո և է ազգի մը զինուորները ցամաք հանել, առանց միեւնոյն արտօնութիւնը տալու միւս ազգերուն պատկանող զինուորներուն:

Ռուսերը.—Ալէքսիէվ գեր-ծովակալը իր քննական պտոյտէն Բորթ-Արթուր վերադարձեր է օգոստոս 10ին: Կատարուած հետազօտութիւններով հաստատուած է որ Մուքտէնի մէջ հինգ հազար Չինացիներ կան թնդանօթներով:

Կրոտէքով զօրավարը հեռագրեր է թէ Ամուր գետին երկու եզերքները գրաւուած են: Ցարը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեր է Կրոտէքով զօրավարին և անոր հրամանին տակ գտնուող զինուորներուն:

—Սէուլէն (Քորէա) պաշտօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բլեոնկ-Եոնկէն առնուած լուրերու նայելով, սահմանագլուխը անցնող բնակիչները ետ դարձեր են, մօտերը հազար ռուս զինուորներ ցամաք ելած ըլլալնուն համար:

Թունաւոր թէյ.—Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն ուրբաթ օրուան թուականով.—Կը ծանուցուի թէ Իրքուցքի մէջ մաքսային իշխանութիւնները վար կը դնեն Նիժնի-Նովկորոտի տօնավաճառը զրկուելիք թէյերը, վասն զի կը կասկածին թէ Չինացիները թունաւորած են այդ թէյերը:

ԲԷՔԻՆԸ Շանկայ հասած չինացի փախստական մը ըսեր է թէ մայրաքաղաքին մէջ մեծ վարչութիւնները լուծուած ու ցրուուած են: Կնիքները յանձնուեր են գերագոյն Խորհուրդին: Հիմա վարչութիւնը գոյութիւն չունի: Պահպանողականները առիթէն կ'օգտուին սպաննելով այն ամէն անձերը որոնց համար կասկած ունենան թէ համակիր են օտարականներուն: Լի-Հունկ-Չանկ զգալով իր դիրքին դժուարութիւնը, խնդրեր է որ պետական կարող անձնաւորութիւն մը օգնական կարգուի իրեն՝ բանակցութեանց կատարմանը օգնելու համար:

Քանթոնէն կը հեռագրեն թէ Չի-Լի-նի, Նամոնի և Լու-Թանկի մէջ բողոքական միսիոնարներու հաստատութիւնները բոլորովին քանդուեր են Պօքսըրներուն կողմէ:

—Հոնկ-Քոնկէն ալ կը հեռագրեն թէ չինացի ժողովուրդը քանդեր է Լուան-Չանկի միսիոնարական հաստատութիւնը: Ամբոխը կողոպտեր է նաեւ քրիստոնէութիւնը ընդունած Չինացիներուն տուները, և մանտարինները չեն միջամտեր:

Շանկայի Ֆրանսական հիւպատոսը անցեալ հինգշաբթի սա հեռագիրը ստացեր է Բէքինի Ֆրանսական դեսպան Պ. Բիշոնէն օգոստոս 11 թուականով.—«Տակաւին կը դիմանանք դեսպանատան աւերակներուն վրայ: Պաշտօնեաները ողջ առողջ են: Տասնըմէկ պահակներ սպաննուեցան: Օգոստոս 14ին համար յոյս ունինք թէ օգնութիւն պիտի հասնի:»

—Շանկայի ամերիկեան հիւպատոսն ալ օգոստոս 13 թուականով սա հեռագիրը ստացած է Բէքինի ամերիկեան դեսպան Պ. Քոնկըրէն.—«Չինացիները միշտ բուռն յարձակումներ կը կատարեն մեր վրայ: Տղայ մը և եօթը նաւազներ մեռան: Միւսները ողջ առողջ են: Օգնութիւններուն մօտ օրէն ժամանումը մեծ յոյս կը ներշնչէ մեզի:»

Վերջին լուր ԲԷՔԻՆԻ գրաւման մասին.—Վերջին հեռագիրներու նայելով, միջազգային զինուորները Բէքին մտեր են արեւելեան (Չիա) դուռնէն, ուր կը հասնի Թունկ-Չուի ճամբան: Միջազգային զինուորները Բէքինի պարիսպէն ներս մտնելնուն պէս ձախ կողմերնին դարձեր են՝ դէպ ի հարաւային արեւելեան անկիւնը Մանչուներու թաղին, ուր կը գտնուին դեսպանատունները, անգլիական, ամերիկեան ու ֆրանսական միսիոնարական հաստատութիւնները և կաթոլիկ մայր եկեղեցին: Հազարաւոր բնիկ քրիստոնեաներ ապաստանած էին հոն: Միջազգային զինուորները շղթայ մը հաստատեր են այդ բոլոր հաստատութիւններուն շուրջը:

—Բոլիդիշէ Քօռէսբօնտէնց հրատարակած է ճարոնցի Եամակուչի զօրավարին հետեւեալ հեռագիրը օգոստոս 15 թուականով՝ ղրկուած Բէքինէն.

«Միջազգային զինուորները օգոստոս 14ին Բէքինի վրայ յարձակեցան արեւելեան կողմէն: Նախ թնդանօթաձիգները ռմբակոծեցին այն պարիսպը զոր Չինացիները կը պաշտպանէին: Ջրանցքին հիւսիսային մասին վրայ յարձակումը կատարեցին Ճարոնցիները և Ռուսերը. իսկ հարաւային կողմէն Անգլիացիները և Ամերիկացիները: Գիշերը, Ճարոնցիները քանդեցին երկու դուռներ՝ Մանչուներու արեւելեան կողմը և այդ թաղը մտան: Անգլիացիները ու Ամերիկացիները Չիա դուռնէն Բէքին մտան: Անմիջապէս զինուորներ ղրկուեցան դեսպանատուններուն կողմը և հոն համախմբուեցան:»

Գերմանիոյ Կայսեր բանախօսութիւնը.—Վիլհէլմ կայսրը, Վալտէրզէ կոմսը ընդունելուն առթիւ հետեւեալ բանախօսութիւնը արտասանեց թէ՛ մարէշալին և թէ՛ սպայակոյտին.

«Հայրենիքէն ճամբայ ելլելնուդ առթիւ կ'ողջունեմ զձեզ և կը շնորհաւորեմ զձեզ որ ընտրուեցաք սպայակոյտին մէջ վարելու Չինու պատերազմը՝ հրամանատարութեամբ մեր մարէշալին Ֆոն Վալտէրզէ կոմսին:

«Սիրելի Վալտէրզէ,

«Կը շնորհաւորեմ զձեզ անոր համար որ կրնամ այսօր անգամ մըն ալ ողջունել զձեզ՝ իբրեւ հրամանատար քաղաքակիրթ աշխարհին միացեալ զինուորներուն: Մեծ կարեւորութիւն ունի այն կէտը թէ ձեր անուանումը արդիւնք է Ռուսիոյ Վեհ. Կայսեր նախաձեռնութեան, այն հզօր ինքնակալին որ իր զօրութիւնը զգացնել կու տայ մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ: Ատիկա նորէն ցոյց կու տայ թէ ո՛րչափ սերտ կապերով իրարու կապուած են երկու Տէրութեանց զէնքի հին աւանդութիւնները: Ուրախութեամբ կ'ողջունեմ այն պարագան թէ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը՝ Ռուսիոյ Կայսեր նախաձեռնութեամբ՝ Ձեր Վսեմութեան յանձնած է իր զինուորներուն հրամանատարութիւնը: Իբրեւ բրուսիացի սպայ, կրնաք պանծալ և երախտագէտ ըլլալ՝ ձեզ յանձնուած պաշտօնին համար, վասն զի ատիկայ միաձայն ճանաչումն մըն է մեր բոլոր կեանքին, մեր զինուորական գործառնութեանց, ինչպէս նաեւ մեր զօրավարներուն և սպաներուն զինուորական դաստիարակութեանը ու կրթութեանը: Իբրեւ նշան մը ձեր աստիճանին, այսօր ձեզ կը յանձնեմ մարէշալի գաւազանը, այն յոյսով որ ձեզի ընտանի եղած աշխոյժով պիտի գործածէք զայն այն վերատեսչութեամբ զոր միշտ ցոյց տուած էք ծանր վայրկեաններու մէջ, շնորհիւ սակայն աստուածային օգնութեան, առանց որուն ամէնէն լաւագոյն զինուորը չի կրնար բան մը ընել: Կ'աւարտեմ խօսքս մաղթելով որ Ձեր Վսեմութիւնը յաջողի վարել, ինչպէս դուք կը բաղձաք, և ինչպէս մենք ալ կը բաղձանք, ձեզ յանձնուած պաշտօնը, ի՛նչ հանգամանք որ ունենայ, երկարատեւ կամ կարճատեւ, արիւնալի կամ ոչ: Մեր ժողովուրդներուն օգտին համար կը մաղթեմ որ հաւաքական արշաւախումբը կարենայ հաստատուն երաշխաւորութիւն մը ըլլալ փոխադարձ յարգանքի եւրոպական տէրութեանց համար, ինչպէս Ռուսիոյ Վեհ. Կայսրը այդ կէտը անցեալ տարի փորձեց ուրիշ կռուանի մը վրայ: Ինչ որ չկրցանք ձեռք անցընել խաղաղութեան ատեն, կարելի է յաջողինք ստանալ զէնքով:»

Վալտէրզէ կոմսը պատասխանեց և շնորհակալութիւն յայտնելէ ետքը Կայսեր, ըսաւ.

«Կը խնդրեմ Ձեր Վեհափառութենէն որ հաճի ընդունիլ այն ապահովութիւնը թէ որչափ ատեն որ այս թեւը կարենայ բռնել այս գաւազանը, շրթունքներէս բնաւ նահանջի հրաման մը պիտի չելլէ: Կը խնդրեմ Ձեր Վեհափառութենէն հաւատալ թէ բոլոր սպաները միացած են ինծի, հաւատարմութեամբ ծառայելու Ձեր Վեհափառութեան և թափելու իրենց արեան վերջին կաթիլը՝ Ձեր Վեհափառութեան և Գերմանիոյ պատւոյն համար:»

Քոռէայի Կայսրը միջազգային զինուորներուն նուիրեց, իր շնորհակալութիւնները յայտնելով հանդերձ, 1000 պարկ բրինձ, 3000 պարկ ալիւր և 2000 տուփ սիկառէթ:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Բրէթորիայի դաւադրութիւնը. —Լորտ Ռօպէրթսը առեւանգելու ծրագիրը. —Զինուորական ատեանին առջեւ:

Թայմզ շաբաթ օրուան իր թիւին մէջ հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած է Բրէթորիայէն.

«Քորտուա սպէր տեղական դատը երէկ սկսաւ զինուորական ատեանի մը առջեւ, և հոս մեծ հետաքրքրութեան առարկայ կ'ըլլայ: Ատեանը կը գումարուի Ռատղալի դահլիճին մէջ. Ժողովուրդը ազատ է դատավարութիւններուն ներկայ գտնուելու: Ատեանին կը նախագահէ Մարշալ զօրավարը: Ընդհանուր դատախազի պաշտօն կը վարէ Ուրիան հարիւրապետը: Ամբաստանեալին փաստաբանն է Բրէթորիայի առաջնակարգ իրաւագէտներէն Պ. Պինկէ: Քորտուայի վրայ ծանրացած ամբաստանութիւնը այն է թէ խոստմնադրուժ եղած և փորձած է անգլիացի սպաներ բռնել: Առաջին վկան է Բուր հազարապետը որ յայտարարեց թէ ամբաստանեալը իր ներկայութեանը երդում ըրած էր չէզոք մնալու համար: Տիւթուա անուն Պօէր մը որ իբրեւ վկայ ներկայացած էր, ամէնէն ծանր յայտնութիւնները ըրաւ: Ըսաւ թէ Քորտուա որ գերի ինկած էր, յուլիս 4ին իրեն քով երթալով առաջարկեր է աջակցիլ մեծ գործի մը որ զարմացում պիտի պատճառէ Եւրոպայի: Քորտուա ծրագրած էր գիշեր ատեն առեւանգել Բրէթորիա գտնուող անգլիացի բոլոր սպաները, մինչդեռ ինք՝ Քորտուա՝ անձամբ պիտի առեւանգէր Լորտ Ռոպէրթսը և պիտի յանձնէ Պոթա զօրավարին, որ քաղաքէն քանի մը մղոն հեռու կը գտնուէր՝ բլուրի մը ետին:

«Հարցուցի ամբաստանեալին թէ, յարեց Տիւթուա, կրնա՞ր ինծի ապացուցանել Պոթա զօրավարին գործակցութիւնը: Քորտուա ծածկագրութիւններ պարունակող գիր մը ցոյց տուաւ ինծի, ըսելով որ Պոթա զօրավարին կողմէ գրուած նամակ մըն է: Չհամոզուեցայ և դիտողութիւններ ըրի: Հարցուցի իրեն թէ չէզոքութեան երդում ըրած եմ, վերջը ի՛նչպէս կրնամ ազատիլ: Պատասխանեց թէ բան մը չէ, վասնզի եթէ բռնուինք, շատ շատ Սէյլան կղզին պիտի աքսորուինք: Մտածելու համար ժամանակ ուզեցի և պատասխանեցի թէ այդ տեսակ դաւադրութեան մը չեմ ուզեր մասնակցիլ: Տիւթուա ըսաւ նաեւ ինծի թէ քաղաքին մէջ պիտի կրնայ 250 հաստատամիտ մարդեր գտնելով գրաւել թնդանօթաբանի դարաստանին մէջ եղած զէնքերը՝ 7500ի չափ հրացան: Դաւադիրները որոշեալ գիշերը փողոցները պիտի պտտէին, և եթէ պահապանները արտօնագիր պահանջէին, անոնց հրացանները պիտի գրաւէին:»

«Յաջորդ վկան էր տիկին Երասմուս որ յայտարարեց թէ ամբաստանեալին մէկ տետրակը գտած էր անոր սենեակին մէջ, վասնզի Քորտուա այդ կնոջ տանը մէջ կը բնակէր: Այդ տետրակին մէկ էջին վրայ կը գտնուէր Պոթա զօրավարին կարծեցեալ ծածկագիր նամակը, բայց երբ տետրակը գտնուեր է, այդ էջը պատռուած է եղեր: Թրանսվալի ոստիկաններէն Քրիւկէր տեղակալը գտաւ այդ էջը և առաջարկեց ատեանին զայն թարգմանել: Աւասիկ անոր բառական թարգմանութիւնը.—«Մեծ աշխատեցէք. մի՛ վհատիք: Ձեզի պիտի չլքանեմ:» Բրէթորիայէն Նախկին զինուորական մը վկայեց թէ ամբաստանեալը առաջարկած էր իրեն մարդեր պատրաստել՝ պահապանները զինազերծ ընելու և Լորտ Ռոպէրթսը առեւանգելով տանելու այն տեսակ տեղ մը, ուր կարելի ըլլայ յանձնել Պոթա զօրավարին: Այդ վկան լսուելէ վերջը, ատեանը փակուեցաւ և դատավարութիւնը յետաձգուեցաւ յաջորդ օրուան:»

—Բեդերսպուրկի լրագիրները տող մը անգամ չգրեցին Պօէր պատուիրակներուն և տօքդ. Լէյտսի Ռուսիոյ մայրաքաղաքը ժամանելուն վրայ, վասնզի հրահանգ ստացած էին այդ մասին բառ մը իսկ չգրելու:

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ

ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

(Տես. երէկուան թիւէն եւ վերջ)

Յօդ. ԿԷ.—Անոնք որ ժամանակաւ օտար երկիր գտնուելով մարդահամար կատարուած ատեն չեն կրնար իրենց ինքնութիւնը ապացուցանել մարդահամարի յանձնաժողովներու առջեւ, նախորդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, տեղւոյն բնակիչներուն փոխանորդաբար առնուած վկայութիւնը պիտի արձանագրուի: Իբր բացակայ արձանագրուողներուն ամէնուն տետրակներուն լուսանցքին վրայ յանձնաժողովին կողմէ պիտի նշանակուի այսինքն եղած և այսինքն վկայութեամբ գրուած: Մարդահամարը վերջանալու պահուն իբր բացակայ արձանագրուածներու մասին բացատրական տետրակ մը պատրաստուելով, տեղւոյն կառավարութեան պիտի տրուի: Այդ տետրակին վրայ գաւառական կողմէ կատարուած քննութեան արդիւնքին համաձայն գործողութիւն պիտի կատարուի:

Յօդ. ԿԸ.—Ամէն թաղի և գիւղի մարդահամարը, վերը գրուածին համեմատ կատարուելէ ու լմննալէ յետոյ, ո՛չ մէկուն պաշտօն չըլլալու և ձրիաբար ... թիւնը գրուած ըլլալու մասին արձանագրութեան ամէնէն տետրակներուն տակը բացատրութիւն պիտի տրուի և իմամներու, մուխթարներու և ոչ-իսլամ համայնքներեանց հոգեւոր պաշտօնեաներուն և ժողովներուն կողմէ պիտի կնքուի. Նաեւ յանձնաժողովին անդամները իրենց անձնական կնիքներովը պիտի վաւերացնեն: Այդ վաւերացեալ տետրակները ամէն թաղի և գիւղի իմամներուն, մուխթարներուն և ոչ-իսլամ համայնքներեանց պաշտօնեաներուն պիտի յանձնուին՝ ապագային նորէն անոնց միջոցաւ կատարուելու համար մարդահամարի գործողութիւնը, ներկայ կանոնագրին համաձայն:

Յօդ. ԿԹ.—Ամէն գիւղի կամ թաղի մարդահամարը լրանալէն ու արձանագրութեանց ամէնէն տետրակները վաւերացուելէ յետոյ նախորդ յօդուածին համաձայն, մարդահամարի յանձնաժողովներու կողմէ արձանագրուած սոմ. հպատակներուն պարտաւորիչ ըլլալու պայմանով, ստանալիք թէզքէրէներ մը պիտի տրուին: Իսկ առանձնաշնորհեալ նահանգներու բնակիչներուն, ըստ կամս, ստանալիք թէզքէրէներն պիտի տրուին երրորդ յօդուածին համաձայն: Այդ թէզքէրէներուն օրինական ձեւերը պիտի գտնուին մարդահամարի վարչութեան պաշտօնատուններուն կողմէ:

Յօդ. Հ.—Մարդահամար կատարուած պահուն թէ՛ պաշտօնեաներէն և թէ բնակիչներէն անոնք որ մարդ պահեն և եթէ գիտնալով չգրուելու նպատակով ըլլայ, ... պիտի առնուի և երեք ամիս չանցնելու պայմանով, բանտարկութեան: Իսկ անոնք որ խաղավարական նպատակաւ մարդիկ կը պահեն ու մարդահամարի գործողութիւնները կը խանգարեն, Պատժական օրէնսգրքին 25րդ յօդուածին համաձայն մէկ ոսկիէն մինչեւ 15 ոսկի դրամական տուգանք պիտի վճարեն և մէկ տարիէն մինչեւ երեք տարի պիտի բանտարկուին:

Յօդ. ՀԱ.—Ազգարութիւնները լսուած տեղերը մարդահամարի արձանագրութեան ամէնէն տետրակներ անձամբ պիտի ըլլան ամէն հասարակութեան համար և ընդհանուր ... չպիտի ըլլան անոնց մէջ: Երբ մարդահամարի գործողութիւնները աւարտին գաւառի մը մէջ, յանձնաժողովը ... յետոյ, մարդահամարի առձեռն տետրակներուն մէջ առանց բան մը քերելու, կամ աւելցնելու, տեղւոյն մարդահամարի բուն տետրակներուն մէջ պիտի արձանագրուին, որոնց մարդահամարի առձեռն տետրակներուն ... արձանագրութեանց ... մասին պահանջուած ... կողմէ իրենց անձնական կնիքները պիտի կնքեն: Ցետոյ մէկ ամսուան միջոցին գիւղերու և թաղերու մէջ արձանագրուած ... և եւքերու բնակիչներուն ... ցուցակ մը պատրաստուելով ըստ օրինի նահանգին և գաւառին միջոցաւ ներքին գործոց նախարարութեան պիտի ղրկուի:

Յօդ. ՀԲ.—Այս կանոնագրին համաձայն մարդահամար կատարուած տեղերը, մարդահամարի գործողութեանց նկատմամբ սահմանուած յօդուածներուն, տուգանքներուն տրամադրութեանց գործադրումը և մարդահամարի յանձնաժողովներու կողմէ մարդահամարի քննութիւնը ու արձանագրութիւնը աւարտելէն պէտ, ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ հրատարակուած ծանուցման թուականէն սկսեալ վաւերական պիտի նկատուին: Այս ծանուցումները կ'ըլլան ամէն գաւառի մէջ մարդահամարի գործողութիւնները աւարտելէն յետոյ:

Յօդ. ՀԳ.—Մարդահամար կատարուած տեղեր գտնուելով մինչեւ հիմա ինքզինքնին մարդահամարի վարչութեան արձանագրել չտուողները և հին կանոնագրին համաձայն, մարդահամարի տեղեկութեան թերթ իւ վեր, ծնունդներ, մահեր, ամուսնութեանց ամուսնալուծութեանց և տեղափոխութեանց, մասին արձանագրական գործողութիւններ կատարել չտուողները, ներկայ կանոնագրին հրատարակման թուականէն մինչեւ հինգ ամիս ժամանակամիջոցին մէջ դիմեն օրինի համեմատ մարդահամարի վարչութեան եթէ դիմեն, անոնցմէ տուգանք չպիտի առնուի և արձանագրական գործողութիւնները պիտի կատարուին: Իսկ այդ ժամանակամիջոցին մէջ չդիմողները այս կանոնագրին մէջ որոշուած տուգանքին պիտի ենթարկուին: Անոնք որ մարդահամարի դժկամ իմաց կու տան, առանձինք դրամական տուգանքին կէսը իրենց պիտի տրուի:

Յօդ. ՀԴ.—Այս կանոնագրով 1298 Շէվվալ 8 և 1298 օգոստոս 11 թուակիր մարդահամարի կանոնագիրները ջնջուած են:

Յօդ. ՀԵ.—Ներքին գործոց նախարարութիւնը այս կանոնագրի գործադիր մարմինն է:

29 Սէֆէր 318 և 14 Հաղիրան 316

ՎԵՐՋ

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Սամոսի իշխան անուանուեցաւ վճռաբեկ ատեանին անդամ Միխալաքի էֆ. որուն յաջորդեց Սամոսի իշխան Քոսթակի էֆ.:

—Իզմիրի ատտիքեան տրուեցաւ Աթէնքի և Պիրէոսի սոմ. ընդհանուր հիւպատոս Իշխան Հիւսնի պէյի. Միթիլենի ատտիքեան Հալէպի նահանգին ... Ռիզա պէյի և Սերեզի նահանգին երկրորդ քննիչ Զիւհտի էֆ.ի. Սալոնիքի ատտիքեան Կ. Պոլսոյ առաջնակարգ վաճառականներէն Թէլլալօղլու Օսման Նուրի էֆ.ի, Բերայի հեռագրատան օտար լեզուաց հաղորդակցութեանց պետ Պէրթուտար և Կրոն էֆ.ներու:

—Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Քաղաքապետութեան Խորհրդոյն անդամ Անտոն էֆ. և Պուլկարիոյ գոմիսէր Նէճիպ էֆ. Մէկճանեան: Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ Սըլվէր նահանգին կուսակալ ... Երրորդ կարգի Մէճիտիէ Ատժանա Նահանգի տնօրէն ... Չորրորդ կարգի Օսմանիէ Սրամպուլ լրագրի տնօրէն Պ. Կիւթէյ Թալասան, և նոյն լրագրին խմբագիրներէն Մանուկ էֆ. և Բերա Բլէյսի տնօրէն Պ. Մէլլէր:

—Երկրորդ կարգի Շէֆքաթ Մոնիթէօռ Օրիանթալ լրագրին արտօնատէր Պ. Պելլոն կնոջը: Երրորդ կարգի Շէֆքաթ ... և Բանկալթիի ... Անաստասիա մայրապետին:

—Լիազմէն ոսկի շքադրամ՝ Պուլկարիոյ գոմիսէրութեան առաջին քարտուղար Տօքթ. Նազիմ էֆ.ի:

—Արծաթէ շքադրամ՝ Ֆրանսական Օրիէնթ խումբին նաւագնացութեան պետ Պ. Արմաղան, առաջին ... Օր. Ստալիկ, Թէնտր Պ. Սիմոնի, Պարիզեան Պ. Մոզարդ և կառակերտակ Պ. Մաթոյին:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց ամսական վարձուն հազար դրուշ աւելցնել կրօնական ուսուցիչներու յատկացուած գումարին վրայ:

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ.—Սուրիոյ կուսակալութիւնը փութով առաջ կու տայ շինութիւնը այն ժամացոյցի աշտարակին, որ կը կառուցուի Դամասկոսի մէջ կառավարական նորաշէն պաշտօնատանն առջեւ, և որուն բացումը պիտի կատարուի Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձին օրը:

—Պրուսայի մէջ Ալէտ Պաշէն սկսեալ շինուած նոր պողոտան Համիտիէ պիտի կոչուի:

—Իզմիրի զօրանոցին հրապարակին վրայ կառուցուելիք աղբիւրին, որուն վրայ ժամացոյցի աշտարակ մըն ալ կայ, բացումը պիտի կատարուի գահակալութեան տարեդարձին օրը: Աղբիւրը որ ամբողջ մարմարեայ պիտի ըլլայ, արաբական ոճով պիտի շինուի, որովհետեւ Այտընի կուսակալին նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողով մը, որ զանազան յատակագծեր նկատողութեան առնելով միայն արաբական ոճով ներկայացուցածը ընդունած է: Իզմիրի զօրանոցին ներքին բակին մէջ 25 ծորակով աղբիւր մը պիտի շինուի իբրեւ յիշատակարան մը Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձին:

—Գաւթէնմիէյի զինուորական պաշտօնարանին դրանը վրայ ժամացոյցի աշտարակ մը շինուելով բացումը պիտի կատարուի գահակալութեան տարեդարձին օրը:

—Այտընի նահանգին և մանաւանդ Իզմիրի մէջ մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին՝ արտասովոր շքեղութեամբ տօնելու համար Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձը:

—Պէշիկը Ջէյաճէր ամէնէն մեծ պատրաստութեան վրայ ալ պիտի շինուի՝ 30,000 լիպրա ջուր պարունակելու չափ: Աւազանը պիտի ունենայ ջրմուղներ, մարմարեայ զարդեր և գեղատեսիլ աղբիւր մը:

—Աղեքսանդրիոյ մէջ ու շրջականերն ալ մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին՝ գահակալութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ աւելի շքեղութեամբ տօնելու համար:

—Ջէհանգիր պաշտօնատունը կը պատրաստէ ցուցակը այն բանտարկեալներուն որո՛նք իրենց պատիժին երկու երրորդ մասը աւարտած ըլլալով, ազատ պիտի արձակուին Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձին օրը:

—Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններու նախնական վարժարաններուն այս տարուան շրջանաւարտներուն՝ մանչ ու աղջիկ հազար հինգ հարիւրէ աւելի ուսանողներ՝ վկայականի բաշխումը պիտի կատարուի գահակալութեան տարեդարձին օրը:

—Պէշիքթաշի մէջ կայս. կալուածներուն մօտ կառուցուած մզկիթին ու վարժարանին բացումը պիտի կատարուի գահակալութեան տարեդարձին օրը:

—Պէյքօզի և Եալըքեօյի միջեւը ծովեզերքը գտնուած պարապ գետնին վրայ կառավարական պաշտօնատուն մը պիտի շինուի և հիմնարկէքը պիտի կատարուի գահակալութեան տարեդարձին օրը: Այդ շէնքը քառասուն սենեակ պիտի պարունակէ:

—Ատանայի մէջ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ հաստատուելիք Համիտիէ արուեստանոցին իբրեւ կալուած Թաղապետական պարտէզին մէջ ամառուան ու ձմեռուան թատրոն մը պիտի կառուցուի:

—Պրուսայի մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին ամէն տարուընէ աւելի շքեղութեամբ տօնելու համար գահակալութեան 25րդ տարեդարձը:

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Գահիրէյէն կը գրեն օգոստոս 12 թուականով.—Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ծախքին համար հանգանակութիւն կատարելու նպատակով կազմուած յանձնաժողովը անցեալ ուրբաթ գումարուեցաւ Մուհարրէմ պէյ Րուսթումի բնակարանին մէջ: Ծանօթ փաստաբան Իսմայիլ պէյ Ասըմ ալ ներկայ էր, ճառ մը խօսելով դրուատեց այդ կարեւոր ձեռնարկութիւնը և հարիւր ոսկիի նպաստ մը ստորագրեց նոյն նպատակին համար:

—Հիճազի երկաթուղիին շինութեան յանձնաժողովը երէկ գումարուեցաւ կայս. պալատան մէջ:

—Այտընի նահանգին Մէնթէշէ գաւառակին մէջ 8300 մէճիտիէ պիտի հանգանակուի Հիճազի երկաթուղիին համար. նաեւ 300,000 թրավէրսներ պիտի նուիրուին. իւրաքանչիւրին համար՝ իբրեւ կտրելու և ծովեզերք փոխադրելու ծախք՝ չորսուկէս դրուշ որոշուած է:

ՕՍՄ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ կազմակերպութեանը համար կրթական Նախարար Զիւհտի փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը իր երէկուան նիստին մէջ ընտրեց նոյն հաստատութեան ուսուցիչները և զանազան պաշտօնեաները:

—Մոնիթէօռ կ'իմանայ թէ Միւլքիէ վարժարանին տնօրէն Րէճայի էֆ. առժամեայ տնօրէն կարգուած է համալսարանին:

—Կայս. դիտարանին տնօրէն Սալիհ Զէքի պէյ ծրագիր մը մատուցած է նոյն յանձնաժողովին՝ թուելով Համալսարանին պէտք ունեցած տիեզերագրութեան, բնագիտութեան և քիմիագիտութեան գործիքները:

—Ընտրուած ուսուցիչներուն և պաշտօնեաներուն անունները պաշտօնապէս պիտի ծանուցուին: Կ'ըսուի թէ իսլամական կրօնագիտութեան ուսուցիչ կարգուած է Սըրրի էֆ. և աշխարհագրութեան՝ Պոլսոյ Իտատիէ վարժարանին ուսուցիչներէն Պիւրհանէտտին էֆ.:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ միջեւ կնքուելիք առեւտրական դաշնագրին յանձնաժողովը շաբաթ օրն ալ գումարուեցաւ Բ. Դրան մէջ: Ծրագրին ամէն կէտերու մասին վերջնական և կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, յառաջիկայ նիստին մէջ երկու կողմի պատուիրակները իրենց անուններուն սկզբնատառերովը պիտի ստորագրեն դաշնագրին ծրագիրը:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտքի վարչութեան յուլիս ամսուան հասոյթը հազար ոսկի աւելի եղաւ՝ բաղդատմամբ նախորդ տարուան նոյն ամսուան:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ խաղերը՝ կայս. իրատէի մը համաձայն՝ ասկէ վերջը պիտի քննուին Տպագրական Տեսչութեան տնօրէնին օգնական Հըֆզի պէյի կողմէ:

ԾՈՎԱՍՊԱՏԱԿՆԵՐ.—Մոնիթէօռ կ'իմանայ թէ Քավալայի մօտ ծովասպատակներ առագաստանաւ մը կողոպտեր են՝ նաւապետը ու նաւազ մը սպաննելէ վերջը:

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի փոխանորդը երէկ առտու դատական նախարար Աբտիւրրահման փաշայի պալատը գնաց և Տ. Կոնստանդիանոս Պատրիարքին կողմէ Ն. Բարձրութեան ողջութիւնը հարցուց:

—Յունաց Պատրիարքական փոխանորդը երէկ առտու այցելութիւն տուաւ հելլենական դեսպանատան գործակատար Պ. Կրիեարիսի:

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ յուլիս 31էն օգոստոս 7 պատահած մահերու թիւն է 208, որոնց 1ը՝ հարսանիթէ, 8ը՝ թիֆոյէ, 9ը՝ շնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսները՝ զանազան ախտերէ:

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Աղեքսանդրիոյ մէջ կիրակի և երկուշաբթի ժանտախտէ մահացու մէյմէկ դէպք պատահեցան:

—Իզմիրի ամերիկեան հիւպատոսը, անցեալ շաբթու, սա յայտարարութիւնը հրատարակեր է.

«Կը ծանուցուի որոնց որ անկ է թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը արգիլած է թուզերու և չամիչներու ցամաք հանուիլը՝ Մ. Նահանգաց բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ:»

Ամերիկեան օրէնքը կը տրամադրէ թէ, կ'ըսէ Լ. Հէրըլտի թղթակիցը, արգիլետարափոխիկ ախտերով վարակեալ երկիրներու պտուղներուն մուտքը, բայց օգոստոս 1/14էն ի վեր հիւանդութիւնը դադրած ըլլալով, այդ արգելքը գոյութեան իրաւունք չունենար. Նաեւ եթէ Իզմիրի ժամանումներուն համար որոշուած 48 ժամուան քարանթինան վերցուի, Մ. Նահանգաց կառավարութեան համար պատճառ մը չի մնար պնդելու այդ արգելքին վրայ։

—Առողջապահական Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ որոշեց վերցնել Իզմիրի ժամանումներուն համար հաստատուած 48 ժամուան քարանթինան և անկէ մեկնողները միայն բժշկական քննութեան ենթարկել։ Այդ որոշումը հեռագրով հաղորդուեցաւ ամէն կողմ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՉԱՄԻՉՆԵՐԸ.— Պաշտօնական տեղեկութիւններու նայելով, Յունաստանի մէջ այս տարի չամիչի բերքն է 75-85 միլիոն վենետիկեան լիբրա։ Կ'ըսուի թէ հելլենական չամիչները այս տարի տեսակով շատ գէշ են։ Հիմա գինները 440-600 տրախմիի մէջտեղը կը տատանին։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Գէորգ էֆ. Հիւրմիւզ և նկարիչ Խաչիկ էֆ Մուրատեան, կ'ըսէ Սէրվէթ, որոնք պոլքանեան երկրի մը վիճակահանութեան տոմսերէն հատ մը գնած էին ընկերակցութեամբ, վեց հարիւր յիսուն անգլ. ոսկի շահեր են իւրաքանչիւրը

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Սէրվէթի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.

«Յայտնի է թէ Լէոն Ամար 40,000 ոսկիի պարտքով սնանկացաւ։ Սնանկանալէն քանի մը օր առաջ 7-8,000 ոսկի փոխ առած էր հրապարակէն. Հիմա հարիւրին հինգ կամ վեց միայն տալուն համար՝ պահանջատէրերէն շատերը Բերայի պատժական դատարանին առջեւ դատ բացած են անոր դէմ՝ իբրեւ խաբեբայ։ Բայց տարակոյս չի վերցներ թէ խարդախութեամբ կատարուած այդ սնանկութիւնը օրէնքին բոլոր խստութեամբը պիտի պատժուի՝ ուրիշներուն օրինակ ըլլալու համար, վասն զի այդ վիճակը մեծապէս կը վնասէ օսմ. վաճառականութեան։ Սէնտիքան բանտարկել տուած է Լէոն Ամարը։ Պահանջատէրերը կ'ուզեն որ դատաստանի ենթարկուի։»

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Անցեալ կիրակի Պուքրէշի մէջ ռումանացի բազմաթիւ ուսանողներ գումարում մը ունեցեր են՝ բողոքելու համար Պուլկարներուն ընթացքին դէմ։ Քանի մը Հրեաներ ալ մասնակցեր են այդ գումարման։ Պուլկար լրագիրները երեւակայական կը նկատեն ռումանական թերթերուն լուրերը թէ Պ. Պ. Սարաֆով ու Բոտուլավով և Ռուսճուքի հրամանատար զնդապետ Բովաձէվ ամբաստանութեան ենթարկուած ըլլան՝ Միհայլէանուի սպանութեան մասին կատարուած քննութեան հետեւանքով։ Գնդապետը նոյն իսկ աշխատեր է փախցնել Ֆիթովսքին։ Պուքրէշի Բաթրիօթուլ լրագիրը կ'ըսէ թէ Պուլկար կառավարութիւնը եթէ գոհացում չտայ Ռումանիոյ դաշինքին պահանջումներուն, Ռումանիա պէտք է պատերազմ հրատարակէ Պուլկարիոյ դէմ։

(Սէրվէթ)

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Պիրէոսի մէջ, կ'ըսէ Մոնիդէօռ, հել. էն ոստիկանութիւնը հինգ Իտալացի ձերբակալեր է՝ երեքը այր և երկուքը՝ կին։ Յաջորդ օրը սակայն, ատոնք ազատ արձակուեր են՝ թիւրիմացութեան մը հետեւանքով ձերբակալուած ըլլալնուն համար։

ՍԱՄՈՍԻ նոր իշխան Միխալաքի էֆ. իր պաշտօնատեղին ժամանած է։

ՏԻՒՐՔԻՆԵՐԸ.—Սուրիոյ կուսակալ Նազըմ փաշա և քննիչ Մէճիտ պէյ Տիւրքիներու բնավայրը գացած են։ Ի. զօրաբանակէն սպայակոյտի սպայ մը հետեւած է անոնց։

ՇՈՒԷՏ-ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ արտաքին գործոց նախարար Պ. Ֆոն Լակէրհայմ, անցեալ հինգշաբթի, Սթոքոլմի օսմ. դեսպանատունը երթալով այցելութիւն տուեր է դեսպան Շէրիֆ փաշայի։

ԻՍԿԷՆՏԷՐՈՒՆԻ ՄԷՋ ՀՐԴԵՀ.— Իսկէնտէրունէն կը հեռագրեն այսօրուան թուականով թէ երէկ, նոյն քաղաքին մէջ Խաչատուրեան և եղբայրներու վաճառատունէն հրդեհ ծագելով ամբողջովին այրեր է։ Նոյն հաստատութեան տնօրէններէն մէկն ալ չկրնալով ազատիլ այրեր է բոցերուն մէջ։ Վաճառատունը 12,000 Փր.ի ապահովագրուած էր Լէ Բրովէնս Ռէիւնի Ընկերութեան։

ԽԱՇԽԱՇԻ գինը Եւրոպայի մէջ նորէն Փր. մը իջաւ։

ՌՈՒՍՃՈՒՔԷՆ կը գրեն թէ, անցեալ հինգշաբթի, սաստիկ փոթորիկ մը ծագելով, խոշոր կարկուտ տեղացեր է։ Կին մը գլուխէն վիրաւորուեր է կարկուտէն։ Երկու հովիւներ խեղդուեր են։ Պուլկարիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ ողողումներ պատահած են։ Բլէվնայի մօտերը, Չլուքուչէնիի մէջ, երեսունըհինգ տուներ փլեր են հեղեղներէն։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ —Կէտիկ Փաշայի մէջ կօշկակար Հաճի Վարդերես 250 ոսկիի փոխառութիւն մը կ'ընէ Պոլսոյ Պալըք Բազարի կողմը հաստատուած հաւկիթի վաճառական Եուվանէն։ Վարդերես փոխարէն անոր վրայ գաթիյէն ֆէրաղ կ'ընէ Կէտիկ Փաշայի մէջ իր ունեցած տունը և Եուվանի ձեռքէն երեք տարուան պայմանաժամով մուվազաա սէնէտի մը կ'առնէ։ Այդ գործողութեան միջնորդող Քոսթի անուն անձ մը ո և է կերպով կը յաջողի մուվազաա սէնէտին առնել Վարդերեսի ձեռքէն և կ'որոշուի այդ տունը ծախել։ Վարդերես որովհետեւ յունարէն չի գիտեր, Քոսթի ու Եուվան Անաթոլի լրագրին մէջ ծանուցում մը կը հրատարակեն թէ այդ տունը ծախու է և վերջապէս ուրիշի մը կը վաճառեն։ Ժամանակ անցնելէ վերջը Վարդերես կ'իմանայ թէ իր տունը ձեռքէն ելած է, ուստի ընդհանուր դատախազին դիմելով դատ կը բանայ, բայց տունը օրինական պայմաններու մէջ ծախուած ըլլալով, մինչեւ հիմա չէ կըրցած արդիւնք մը ձեռք բերել։ Հ. Գազէթ որ այս դէպքը կը պատմէ, կ'ըսէ. —«Կը յուսանք թէ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, խեղճ Վարդերեսի իրաւունքը պիտի պաշտպանուի։»

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ 4 թիւ շոգենաւը, երէկ ժամ 4½ին, Գատըգիւղէն կամուրջ գացած ատեն, երբ Սարայպուրնի Պէյլիկ Ամպարին առջեւէն կ'անցնէր, հոսանքէն մղուեցաւ, վասն զի մեքենան շատ տկար կը դառնար և ղեկն ալ չէր բանէր։ 4 թիւը ինկաւ հոն Մախսուսէի շոգենաւերուն և մավունաներու վրայ։ Նաւապետը ետ դարձուց մեքենան և շատ աշխատեցաւ այդ վտանգաւոր դիրքէն ազատելու, բայց Արսլան շոգենաւին վրայ ինկաւ։ Ընդհարման հետեւանքով խուճապ մը սկսաւ 4 թիւին մէջ։ Այրերը կ'աշխատէին հանդարտեցնել կիները որոնք ահուդողի մատնուած էին, բայց տեսնելով որ շոգենաւը վտանգաւոր դիրքին մէջ կը մնայ, այրերն ալ սկսան վախնալ։ Վերջապէս պարան նետուեցաւ Արսլան շոգենաւին և 4 թիւը այդ կերպով կրցաւ ճամբան շարունակել դէպ ի Սկիւտար, սակայն ուրիշ պարագայ մը երեւան ելաւ. ղեկը չէր բաներ և 4 թիւը սկսաւ իյնալ Լոյտի շոգենաւերուն վրայ։ Դժբաղդ շոգենաւին նաւապետը ստիպուեցաւ առագաստ պարզել և վերջապէս ժամ 6ուկէսին յաջողեցաւ կամուրջին մօտենալ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25ամեայ յոբելեանին առթիւ, Ն. Վեհափառութեան մատուցելու համար Գալֆայեան աղջկանց որբանոցի սանուհիները բաց կապոյտ ատլասի վրայ մետաքսով բանուած գեղեցիկ գործ մը կը պատրաստեն։

—Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպիսկոպոս ալ յառաջիկայ շաբթու Պոլիս կու գայ, Կայս. Գահակալութեան յոբելեանին առթիւ, ի դիմաց իր վիճակին ժողովրդեան, զարդարուն ու խնամով պատրաստուած Ուղերձ մը մատուցանելու։

—Թիֆլիսէն կը գրեն մեզ.—Յուլիսի 5ին Կովկասեան ուսումնական շրջանի հոգաբարձուի դիւանատունը հաղորդեց Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեանը, թէ Թիֆլիս քաղաքի միջնորդութիւնը Հաւլաբարում պրոգիմնազիա բանալու վերաբերմամբ, քննված է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ, որը, յիրաւի, անհրաժեշտ է համարում բազմացնել ուսումնարանների թիւը Թիֆլիսում, բայց ոչ թէ պրոգիմնազիա, այլ որ և է արդիւնագործական դպրոց հիմնելով, որովհետեւ այդպիսի դպրոցները աւելի են համապատասխանում տեղական ազգաբնակութեան կարիքներին և պահանջներին։ Ի նկատի առնելով մինիստրութեան այդ հայեացքը՝ Կովկասեան շրջանի Պ. Հոգաբարձուն խնդրում է Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեանը հաղորդել իրան, թէ ի՛նչ տիպարի արդիւնագործական դպրոց ցանկալի էր ունենալ Թիֆլիսում և թէ ի՛նչ պայմաններով նա կարող էր բացվել, որպէս զի ինքը՝ Հոգաբարձուն, շուտափոյթ զեկուցումն տայ այդ մասին մինիստրութեանը։

—Ցաւով կը լսենք թէ Պետական Խորհրդոյ անդամ Վսեմ. Սահակ էֆ. Ապրօ որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, մեռեր է Գատըգիւղ, իր ամարանոցին մէջ։ Հանգուցեալը որ պետական պաշտօններ վարած է, ազգային շրջանակի մէջ ալ յարգուած անձնաւորութիւն մըն էր, իր երբեմնի գործունէութեամբը՝ իբրեւ անդամ Պատրիարքարանի Ժողովներուն։

—Ֆիլիպէէն կը գրեն մեզ.—«Վերջերս պանդուխտ Մշեցիի մը պուլկարուհիի մը հետ կրկնամուսնութիւն կատարուած ըլլալուն լուրը հազիւ կարդացած, ուրիշ մըն ալ որ աւելի եղեռնական հանգամանք մը կը ներկայացնէ գաւառացի հայ մը, Յ. Նաճառեան անուն, երկար տարիներէ ի վեր իր երկիրը ձգած Պուլկարիա կու գայ ու վերջերս կ'ամուսնանայ Ֆիլիպէցի հայ օրիորդի մը հետ, առանց մէկու մը յայտնելու իր կնկան ողջ ըլլալը։ Ամուսնութեան այս լուրը ուշ բայց վերջապէս արձագանգ կը գտնէ իր գաւառին մէջ ու կը հասնի անոր կնոջ և զաւակներուն ականջը, որոնք կը փութան կը դիմեն Սօֆիա իրենց օրինաւոր իրաւունքները պահանջելու խաբեբայ հօրմէ մը ու սպակի անբռնաբարելի օրէնքները ոտքի տակ առնող ամուսինէ մը. Կ'երեւայ թէ՝ կրկնամուսնութիւնը կատարող ամուսինը ինքզինքը դժբաղդ ու ծանրակշիռ վիճակի մը մէջ գտած, օձիքը ձեռք չտալու համար ի փախուստ կ'աճապարէ լքելով իր զաւակները ու երկու կիները։ Իմ առած տեղեկութիւններս կը հաստատեն թէ յիշեալին երկրորդ ամուսնութիւնը կատարողը Սօֆիայի Տ. Արիստակէս քահանան է. հետեւաբար հանրային կարծիքը պատասխանատուութեան բաւական ծանր բաժին մը պիտի հանէ ցորչափ յիշեալ Արիստակէս Հայրը չփութայ հրապարակաւ իր անմեղութիւնը հաստատել։»

—Ուրախութեամբ կը լսենք թէ Սամսոնի մեր համակրելի աշխատակից Պօղոս էֆ. Գ. Սիմոնեան, այս ամսոյ 2ին ամուսնացեր է Սամսոնցի ծանօթ ընտանիքի մը աղջկան՝ օրիորդ Մարինէ Թորիկեանի հետ։ Մեր ջերմագին խնդակցութիւններն ու շնորհաւորութիւնները։

—Ինչպէս գրած էինք երէկ, Պատրիարքարանի դէմ Աչըքեան արքեպիսկոպոսի քրոջ կողմէ բացուած դատը 10 օր ետքի ձգուեր է, որպէս զի Քաղաքական Ժողովոյ կողմէ հարկ դատուած իրաւագիտական խորհրդակցութիւնը տեղի ունենայ։

—Էնկիւրիի մեր Թղթակիցը կը գրէ մեզ.—«Պէրպէրեան վարժարանի ամավերջի քննութեանց առթիւ երեք կարգէն Ա. Մրցանակ առնող տղուն, Պ. Արմենակ Պօյաճեանի անունը աչքիս կը զարնէ։ Յիշեալը թոռն է ծանօթ գրագէտ Արմենակ Հայկունիի, և մեր մեծանոյն յաջող արդիւնքը ցուցուցած է իր աշակերտած վարժարաններուն մէջ։ Ասկէ երկու տարի առաջ ալ տեղւոյս Մրէրենեաններու վարժարանին ամէնէն յառաջադէմ աշակերտներէն մէկն էր։ Կը շնորհաւորենք իր ուսումնասէր ծնողքը։»

—Մայր եկեղեցւոյ շնորհալի Տ. Գէորգ քահանան որ Տ. Պօղոսը ծեծած ըլլալուն համար դատի ենթարկուած էր, ընդհ. դատախազութեան կողմէ, հինգշաբթի օրը Պոլսոյ պատժական դատարանին կողմէ երեք ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեր է։

—Գահիրէէն գրուած նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ անգլիերէնի ծանօթ ուսուցիչ Գառնիկ էֆ. Սիրունեան նոյն քաղքին մէջ նշանուեր է ծանօթ ու պատուաւոր ընտանիքի մը պատկանող աղջկան մը, օրիորդ Արտեմիս Ճ. Թումաեանի հետ որ բնիկ Իզմիրցի է և հօրեղբօր աղջիկը Թովմաս էֆ. Թումաեանի։ Մեր խնդակցութիւններն ու շնորհաւորութիւնները։

—Եդեսիոյ մեր Թղթակիցը հետեւեալները կը հաղորդէ մեզ յուլիս 29 թուականով.—«Այս անգամ գոհութեամբ իմացանք որ Պատրիարքարանի Նպաստից Յանձնաժողովը որոշած է անմիջապէս մէկ մէկ Նպաստընկալ Նախակրթարան բանալ Նաեւ Եդեսիոյ վիճակի Պիրէճիկ-Եփրատ գիւղաքաղաքին և Հառմ-Կլայի մերձաւոր Ծիպին գիւղին մէջ։ Մեծապէս գնահատելի են սոյն որոշումները՝ քանի ու կը միտին մայրենի լեզուին գիտակցութենէն զրկուած միջավայրերու մանկանց կրթութեանը օգնելու։

—«Վերջին կայս. բարեհաճ Իրատէին համեմատ՝ գաւառներու ոմանց զինուորական տուրքի խնդիրներուն մօտերս կարգադրուած ու շնորհարար Վեհ. Սուլթանին համար ամէն ուրեք բարեմաղթութիւններ կատարուած ըլլալը արդէն ծանուցուած է։ Ինչպէս որ շնորհուած տուրքին ո'ր թուականին պատկանիլը ճշդելու պէտքը զգալի եղած էր, նոյնպէս ամենուստ պէտք կը տեսնուի Ազգ. Պատրիարքարանի որոշ մէկ ծանօթութեան, յարաբերական տեսակէտէ լուսաւորելու համար գաւառաբնակ ազգայինները, որպէս զի ասոնք վճռաբար գիտնան թէ 1312 և անկէ առջի թուականներուն պատկանող յետամնաց պահանջքներու մասին՝ զորս բնականաբար կը պահանջեն տեղական իշխանութիւնները, ի՛նչ ընել կը պարտաւորին։

—«Կ'ընդունինք կարծենք՝ թէ «յառաջդիմութիւններ»ը ալ ամէն մասամբ՝ նոյն համեմատութիւնը չունին... ամէն տեղ։ Ահա գաղափարներու բարեշրջման կէտ մը՝—Եկեղեցիներու մէջ քապախներու շրջաբերումի մասին՝ որուն մէջ մենք Եդեսիացիներս (ներեցէք մեր այս անմիտ «սնապարծութեան») վաղուցէ ի վեր նոյն իսկ Պոլսեցիներ... գլած անցած ենք։ Տաճարին մէջ քապա'խ, ահա մեծ գայթակղութիւնը, ուրկէ աչառելիօրէն կը սոսկայ տեղացի հաւատացեալը։ Ապացոյցը կ'ուզէ՞ք. ահա նորագոյն մը։ Անցեալ կիրակի Ս. Սարգսի վանական Տաճարին մէջ ժամերգութեանց պահուն՝ պանդուխտ Տէր Պապա մը, որ քանի մը տարի Պոլիս բնակած ըլլալուն՝ ձեռքը քապախի՝ ականջն ալ անոր չխնդներուն վարժուած է, խաբուելով օրուան պատարագիչ շնորհալի տէրտէրին աչք գոցելէն՝ որ կ'երեւայ թէ «օձը պանդուխտին ձեռքովը բռնել» կ'ուզէր, կը սկսի գանձանակ մը պտտցնել՝ ժամարարին անունով։ Բայց անմիջապէս ժողովուրդէն կը հանդիպի կտրուկ դիտողութեան մը, որուն առջեւ կը հարկադրուի վար դնել գանձակը, զգալով որ կանխաւ չէր կրցած թափանցել Եդեսիացիներուն «յառաջդիմական յեղաշրջումին» քապախներու շրջաբերումին հանդէպ։»

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Յովհաննէս էֆ. Փափազեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս.—Տէր և Տիկին Եսայի էֆ.ի Փափազեան 108, Տէր և Տիկին Պետրոս էֆ.ի Փափազեան 108, Համբարձում էֆ. Յակոբեան 108 ղրշ.։

—Ազգ. Հիւանդանոցիս բժշկական մարմինը իրենց պաշտօնակից տօքթ. Սրճակ էֆ. Գազազեանի հօր՝ Յովհաննէս էֆ. Մանուկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս։

—Հանգուցեալ Յովհաննէս էֆ. Փափազեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած են Հիւանդանոցիս Պ. և Կ. էֆէնտիք Ճամուղեան։

Այրի Տիկին Ապրօ էֆէնտի, Հրանտ պէյ, Տիկին Հ. Ապրօ և զաւակունք, Պետրոս էֆէնտի Եուսուֆ և զաւակունք, Նասիպ և Միհրան էֆէնտիք Գավաֆեան, Վահան պէյ Աղաբէկեան, Տէր և Տիկին Տէյիրմէնճեան եւ զաւակը, Ապրօ ընտանիքը, Սահակ էֆէնտի և Տիկին Ղազարոսեան, Տէր և Տիկին Յ. Եուսուֆ և զաւակունք, Գավաֆեան, Մուհէնտիսեան և Զարիֆեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը

ՎՍԵՄ. ԱՊՐՕ ԷՖԷՆՏԻԻ

ԱՆԴԱՄ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

որ հանգեաւ ի Տէր ամսոյս 8/21 ի Գատըգիւղ իր բնակարանին մէջ, ի խոր սուգ թողլով իր ընտանիքը, զաւակը, թոռները և համայն ազգականները ու բարեկամները։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի օգոստոս 11/24, ուրբաթ առաւօտ, ժամը 3ին ի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոջ Բերայի, ուսկից հանգուցելոյն մարմինը պիտի ամփոփուի Շիշլիի ազգ. գերեզմանատունը ընտանեկան յատուկ դամբարանին մէջ։

Բերա 9/22 օգոստոս 1900

Կը խնդրուի մահազդ չընդունողներէն որ ճանճն ներկայս իբր այն նկատել։

Մկրտիչ էֆէնտի Սասունեան և զաւակը, Այրի Տիկին Վ. Մարգարեան, Տէր և Տիկին Քափամաճեան էֆ., Տէր և Տիկին Միհրդատ պէյ Պալեան, Տէր և Տիկին Վահան էֆ. Պալեան, Տէր և Տիկին Պետրոս էֆ. Մարգարեան, Տէր և Տիկին Ներսէս էֆ Մարգարեան, Այրի Տիկին Մ. Նազըրեան և զաւակը, Տէր և Տիկին Յարութիւն Չէքի էֆ., Տէր և Տիկին Տիգրան էֆ. Պալթաեան և բոլոր ազգականները կը ծանուցանեն դառնաղէտ ու վաղահաս մահը

ՏԻԿԻՆ ՎԻՐԺԻՆԻ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆԻ

Կողակից

ՄԿՐՏԻՉ ԷՖԷՆՏԻ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆԻ

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի առաջիկայ հինգշաբթի, 10 օգոստոս, ժամը 3ուկէսին (Ռ. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանիքին յատուկ դամբարանին մէջ։

Բերա, 8/12 օգոստոս 1900

Մահազդ չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս նկատել իբրեւ այն։

Հեռագիր Այսօրուան

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՐԼԻՆ, 20 օգոստոս.— Զէ-Ֆուի գերման հիւպատոսը կը հեռագրէ թէ միջազգային զինուորները Բէքինի մէջ կը ռմբակոծեն ամրացած կարեւոր շէնք մը։

ԼՈՆՏՈՆ, 21 օգոստոս.—Լի Հունկ-Չանկ կը պնդէ բանակցութեան մտնել՝ շահ ունեցող բոլոր Տէրութեանց հետ։

—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ մայր կայսրուհին մեկնած ատեն իրեն հետ տարեր է յիսուն միլիոն թաէլ։

ԲԱՐԻԶ.—Անգլիացի ծովակալ Պրիւս կը հեռագրէ թէ միջազգային զինուորները օգոստոս 17ին (ուրբաթ) Չինացիներուն նուիրական քաղաքը մտեր են։

—Ֆիկառօ կը ծանուցանէ թէ Չինու մէջ կացութիւնը բարւոքուած ըլլալով, հոն գացող ֆրանսական զինուորները Թոնքին ցամաք պիտի ելլեն։

—Լի-Հունկ-Չանկ կը խնդրէ Մ. Նահանգներէն որ Բէքինի ամերիկեան դեսպան Պ. Քոնկըրի պաշտօն յանձնուի բանակցիլ՝ Չինու և Տէրութեանց միջեւ հաշտութիւն կնքելու համար։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

ՁԳՏԵԱԼ ՎԻՃԱԿ

ՍՕՖԻԱ.—Տեղւոյս ռումանական հիւպատոսը, վերջին արարքներուն համար պուլկար կառավարութենէն ո և է գոհացում ստացած չըլլալով, պահանջեր է որ ետ կանչուի։

Պ. ԼՈՒՊԷ

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը Ռամպույէի ամարանոցը գնաց տասնըհինգ օրուան համար։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Ռոպէրթս կը հեռագրէ թէ Անգլիացիները, Բրէթորիայէն 15 մղոն հեռուն, ուժգին յարձակում մը կատարեր են Տէվէթ պօէր զօրավարին վրայ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՇԼ, 21 օգոստոս.—Աւստրիոյ Կայսրը հրամայեց արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին՝ հեռագրել Բէքինի աւստրիական դեսպանատան գործակատար Տօքթ. Ֆոն Ռոսթհօն և Կայսեր ուրախութիւնը յայտնել թէ՝ գործակատարին, թէ անոր արիասիրտ ամուսնոյն և թէ աւստրո-հունգարական միւս հպատակներուն ազատմանը համար։ Նաեւ Կայսեր շնորհակալութիւնը յայտնել տօքթ. Ֆոն Ռոսթհոնի և նաւային քաջարի զօրախումբին սպաներուն և զինուորներուն՝ անոնց ընթացքին համար։ Կայսերական այս հրամանը անմիջապէս գործադրուեցաւ։

ՇԱՆԿԱՅ.—Հինգ հազար Չինացիներ կը քալեն Բէյ-Թանկի վրայ (Բէյ-Հոյի վրայ, Թիէն-Ձինի հիւսիսային կողմէն տասը քիլոմէթր հեռուն)։ Նոյնքան Չինացիներ ալ Թունկ-Չէուի վրայ (Բէյ-Հոյի վրայ՝ Բէքինի արեւելեան կողմը՝ տասը քիլոմէթր հեռուն)։ Կ'ըսուի թէ միջազգային զինուորները Բէքինի նուիրական մասը մտած են։

—Շան-Թունկի կառավարիչ Եուան-Շի-Քիայի մեռաւ։

ՀՌՈՄ.—Կոմս Վալտէրզէ որ Պէրլինէն մեկնած էր, այսօր հոս հասաւ։ Մարէշալը Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին ներկայանալէ ետքը Նարօլի պիտի ուղեւորի։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Մ. Նահանգները բանակցութիւններ կատարելու պաշտօնով լիազօր պատուիրակ մը պիտի չկարգեն, վասն զի Չին չէ գործադրած ամերիկեան պահանջումները։

ԼՈՆՏՈՆ.—Չինական դեսպանը Լորտ Սոլզպէրիի յանձնեց Լի-Հունկ-Չանկի մէկ հեռագիրը, որով կը խնդրէր բանակցութեանց ձեռնարկելու համար լիազօր պատուիրակ մը կարգել, քանի որ Բէքինի դեսպանները ազատած են։ Չին համանման ծանուցագիր մը ղրկեց բոլոր միւս Տէրութեանց։

— Բեզերսպուրկէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Մանչուրիոյ խնդրին համար մասնաւոր բանակցութիւններ կը կատարուին Ռուսիոյ և Չինու միջեւ։ Նիւ-Չուանկի վրայ դեռ ռուսական դրօշը կը ծածանի։

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ

ՎԻԷՆՆԱ.—Պարսից Շահը սեպտեմբեր 18ին կամ 19ին հոս պիտի հասնի և չորս օր պիտի մնայ իբրեւ հիւր Ֆրանց Եոսէֆ Կայսեր։

ԽՏԻՎԸ

ԹՐԻԷՍԹԷ.—Խտիվը Բաթրաս ուղեւորեցաւ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

ՎԻԷՆՆԱ.—Ռումանիոյ Թագաւորը օգոստոս 29ին Իշլ երթալով այցելութիւն պիտի տայ Ֆրանց Եոսէֆ Կայսեր։ Կարոլ Թագաւորը յետոյ Բակացի ջերմուկները պիտի երթայ։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 օգոստոս (յապաղած).—Լորտ Ռոպէրթս Բրէթորիայէն կը հեռագրէ թէ Համիլթըն զօրավարը գրաւած է Օլիֆանթսնէքը օգոստոս 17ին։ Զօրավարը նաեւ երկու թնդանօթներ ձեռք անցուցեր է։ Համիլթընի յառաջապահները, երէկ, Ռուսթընպուրկի մօտ մինչեւ իրիկուն ճակատամարտ մը ունեցեր են թշնամիին հետ։ Հարբիմիթի մէջ մինչեւ օգոստոս 19, անձնատուր եղած Պօէրներուն թիւը 684ի կը հասնի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	10
Ամէնէն բարձր գին	»	25	13
Ամէնէն վար գին	»	25	09
Ռումէլի Երկթ. զոգ.	Ֆր.	110	87
Ամէնէն բարձր գին	»	111	37 ½
Ամէնէն վար գին	»	110	25
ԲԱՑՈՒՄ 9 Օգոստոս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	25	11
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	111	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՕմ.		6	34
Սօս. ՕԹ. Շանժ է Վալէօռ		0	14
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	18
Թմամուլէյ բաժնեթ.		6	45
» Ժուիսանս		210	—
« պարտամ.		480	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		465	—
Թրանսվալ		77	50
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	05
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	02 ½
» » » չէք	»	22	86 ¼
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	65
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	22	08
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	20
Անգլիական ոսկի	»	110	02
Բոլ էմբէրիալ	»	90	—
Քրիմից	»	51	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	—
Մէթալիք	»	96	—
Բուալի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	62

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 21 Օգոստոս			
Ֆրանս. Ռանթ 3 0/0		100	55
» » 3 ½ 0/0		102	45
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	35
) զոց.	»	23	42
» » » Բ.	»	—	—
« « « Գ.	»	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	534	—
Օսմանիէ	»	436	—
Ռումէլի Երկաթուղի	»	111	75
Օսմ. մաքսատուն	»	511	—
Օսմ. Ռէժի	»	316	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 0/0		490	—
Քրէտի Լիոնէ		1116	—
Իտալական Ռանթ	»	93	90
Սպանիական արտաքին	»	72	67
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		—	—
Թրանսվալ	»	79	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	150
Տրամուէյներ	»	3	—
ՊԷՐԼԻՆ, 21 Օգոստոս			
Թուալը	»	216	12
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	108	90
Անատ. Երկթ. պարտամուրհ.	»	—	—
Ֆօկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	270

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Օգոստոս			
Անգլիական Քոնսոլիտէ		98	65
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.		—	—
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. բաց.		22	87
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. զոց.		22	87
Օսմանեան Պանքա		11	25
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 0/0		38	—
» Մօնօբօլ		42	25
Պուլկարական 1888		80	—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		—	—
Տօմինիալ		103	50
Թրանսվալ		3	15
Այտըն Երկաթուղի		10	12
Փոխառութիւն		25	370
ՎԻԷՆՆԱ, 21 Օգոստոս			
Փոխան. Լոնտոնի վրայ	»	242	80
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	106	50
Օսմ. Ռէժի	»	286	—
ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 21 Օգոստոս			
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		23	05
Ռումէլիի Երկաթուղի		109	50

ԵԹԷ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՔ

Վեհ. Կայսեր գահակալութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ ձեր բնակարանները և վաճառատուները զարդարել, հաճեցէք դիմել Պահճէ Գաբու Պին Պիր Չէշիտ վաճառատունը, ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ և գոյնզգոյն կանթեղներ իրենց մոմերովը, և զանազան դրօշակներ ու այլ զարդեր։

ԱԳԱՐԻԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կահաւորման յատուկ ամեն տեսակ ապրանաց

Կալաթա, Զիւլֆարի փողոց, Սեյանիկ խան, Թիւ 1—9

Նոր հաստատուած այս մթերանոցներուն մէջ կը գտնուին անգլիական գործեր, տօքումա և Թալէկայ գործեր, «քէնէպէ»ներ, «թիւլ» վարագոյրներ, աթոռներ, քօրնիչներ, գետնի մուշամպաներ և զանազան տեսակներով ճոխ կերպասներ, մահճակալներ, աթոռներ ու հայելիներ։ Կը վաճառուի յարգոյ հասարակութեան շատ դիւրամատչելի պայմաններով։

ԱՄՍԱԿԱՆ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔՈՎ

635 ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳԻՆ

ՍԻՐՈՒՊ ՄՕՐԻՍ ԺԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Ելտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Ազոդ եւ Վօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիս ժան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անոր հուշակած է, մանաւանդ այսպէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ միւպաեաա օլունաճագ լաժըմ վէ միւթէֆէրրուաթըն միւնագասասընա պաշլանաճաղընտան իթաեա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրի միւսթասհիպէն Խազինէի ճէլիլէի միւշարէքէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 աղուսթոս 316 2—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ միւպաեաա օլունաճագ իքի միլիոն գըյէ աթիգ սէրթ վէ եումուշագ չայիր վէ ալթը եիւզ պին գըյէ Պանտըրմա եուլաֆը իլէ իքի պին պէշ եիւզ գըյէ թօրպա եազը վէ իքի եիւզ եիրմի պին գըյէ սօղան վէ եիրմի պէշ պին քանթար սամանըն միւնագասասընա պաշլանաճաղընտան իթաեա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրի միւսթասհիպէն Խազինէի ճէլիլէի միւշարէքէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 աղուսթոս 316 2—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

98 ղրուշ 40 բարմաքըլըք աթր Պէնճէրէ ճամը, 108 ղրուշ 50, 112՝ 60, 117՝ 70, 125՝ 80։ Պէնճէրէլիք տօպլօ ճամը՝ 200 ղրուշ 40 բարմաքըլը, 220՝ 85, 240՝ 90, 280՝ 95, 325՝ 100։ Տօպլօ պուզլու 48-80 բարմաքըլը 295 ղրուշ, քէզա 200։ Գալընլըղը 5 պուչուք միլիմէթրօտան 7 պուչուք միլիմէթրօյա գատար գրիսթալ ճամ՝ 240։ Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ միւպաեաա օլունաճագ պալադա եէզսա վէ ֆիաթլարը մուհարրէր ճամլար ֆիաթը մէզքուրլարը իլէ ճէլիպի իհալէ էօզէրինէ թէզքիրէ իթիպարըյլէ չէքիլէճէք շիմտիլիք նըղանսըզ գալըպ նըսոթ գատար էքսիլթմէ գապուլ օլունաճագ ճամլար ըստեալը? միւպաեաասընա? թալիպ օլանլարըն ճէսիմ աքչէսինի? ... մէզքուրէ Խազինէի ճէլիլէի միւշարէքէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

3—3

Լ՚ԻՒՐՊԷՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
Հաստատուած 1838ին

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար ընկ․
76 միլիոն ֆրանք
Կեդրոնական վարչութիւն Բարիզ, Բէլթիյէ փողոց թիւ 8 և 10

—o—

Գործակալութիւն Կ. Պոլսոյ Ղալաթիա Վօյվօտա, Լօրանտօ խան։ Դրամատուն Ընկերութեան, բոլոր Թուրքիոյ համար, Գուէտի Լիոնէ։

ՈՒՄՈՒՐՃԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

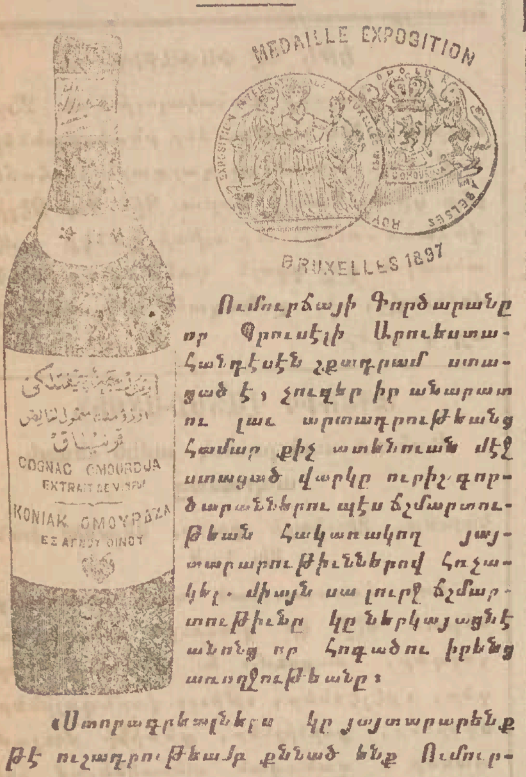

Ումուրճայի Գործարանը որ Պրուսէլի Արուեստահանդէսէն շքադրամ ստացած է, չուզեր իր անարատ ու լաւ արտադրութեանց համար քիչ ատենուան մէջ ստացած վարկը ուրիշ գործարաններու պէս ճշմարտութեան հակառակ յայտարարութիւններով հռչակել. միայն սա լուրջ ճշմարտութիւնը կը ներկայացնէ անոնց որ հոգածու իրենց առողջութեանը։

«Ստորագրեալներս կը յայտարարենք թէ ուշադրութեամբ քննած ենք Ումուրճայի ագարակին գործարանին արտադրութիւնները որոնք 1897ին Պրուսէլի Արուեստահանդէսին շքադրամին արժանացած են։ Արդարեւ գործարաններու մէկ քանի արտադրութիւնները միայն եթէ քննուին, արդիւնքը շատ սահմանափակ կ'ըլլայ. բայց նկատողութեան առնելով Հանրային Պարտքի վարչութեան ծանուցագիրները թէ Ումուրճայի Գործարանին արտադրութիւնները անարատ գինիներէ շինուած են, նաև նկատողութեան առնելով այն պարագան թէ նոյն վարչութիւնը լուրջ ձեռնարկներ կ'ընէ իր հասոյթները ապահովցնելու համար, կը հաստատենք թէ նոյն Գործարանին բոլոր արտադրութիւնները անարատ գինիէ շինուած են. հետեւաբար տուինք ներկայ վկայականը։»

Վհ. Սուլթանին քիմիագէտներէն

Պոնկովսքի, Սինկրոս ու Տօքթ. Ծանճի

Այդ արտադրութիւնները անարատ ըլլալնուն համար զինուորական հիւանդանոցներու մէջ կը գործածուին։

Վաճառուած տեղերը.— Ընդհանուր կեդրոնատեղի Ղալաթիա Քարանթինա փողոց թիւ 4, Էվտոքիոս էֆ. Թուրաճօղլու և Պոլիս Հասըր Իսկէլէսի Նիքոլաքի էֆ. Կէվէնճիօղլու։ Դիւրութեան համար մեծ ու փոքր ամաններու մէջ ալ կը ծախուին։ Օղիներուն գինն է օխան 10 ղրշ. 4 ու 7 տարուան գոնեաքներուն՝ 13-6 ու 9 տարուան գինիներուն՝ 3։ Կը ծախուին նաև Պոլիս կամուրջին գլուխը Սուբենեան վաճառատունը, Լանկա, Թուլումպա մէյտան Ճեթմաճեա Քիրեաքօի վաճառատունը գին 4 ղրուշ։ Սիրքէճի՝ Հանրային Պարտքի վարչութեան նախկին շէնքին մօտ Միլաս։ Հասըր Իսկէլէսի ծխախոտի մաքսատան մօտ՝ Զիրանկէլոս։ Պոլիս Պալըք Բազար Բէնիրճի փողոց՝ Եօրկի Բասքալիտիս։ Ղալաթիա՝ Քօօբէրաթիվ Ընկերութեան վաճառատունը։ Ղալաթիա Սանտըգճըլար՝ Քօսթի Միքա, Խարաճճը փողոց՝ Միխալաքի Թիէրիոտի ու Քիւրէքճիլէր՝ Եանի Ֆոթօրուլօ։ Բերա Մեծ Փողոց Անատոլու խան Գառնիկ Սիմոնեան և Շիշլի Օսման Պէյ գազինոյին հանդէպ Բէրիքլի Վալիաստ։ Նաև բոլոր նպարավաճառներու, դեղարաններու, հանրային պարտէզներու մէջ և Վոսփորի ամէն կողմերը։

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝ ԲԵՐԱ, Շիտակ ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ Սինկէր Խան, Թիւնէլին եաեւ. Թրամվայի կայարանին դիմաց.

ՍՏԱՄՊՕԼ Սուլթան Համամ թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիօնին դիմաց թիւ 13։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլէ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէբթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաբֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլօ	3709	Ցիբիօ	1735
Արիօսգօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սրէբօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտահօ	5540	Օհիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրքիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրազօ	1841	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօյօ	510	Վօլօ	1289
Չիբակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանքլինք	4582	Լէբանդօ	2272	Րինալտօ	1663	Նէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէբօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Հօրասիօ շոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ծօնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տոք. Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
(Եանճի զարեշրատան վրայի յարկը, ճիշդ Զըպուճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն՝ ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Ե. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաև ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ծանօթ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ !! 197

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «իփօֆօսֆիթ տը շօ է տը սուտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՑԼԸ (սըրաճա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ 531

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլ և [illegible] միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդօրիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ռումէնեան	10500	Էճիբշիըն	3500
Քէսդրիան	10500	Արըժըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Փոսդոնիան	8000	Ալգաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինճօ	900
Վավօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը գրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել

ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 հին տեղը մաքսատան

РЭЖО RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան Երթեւեկութիւնք

Գշ. 8 21 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Դշ. 9 22 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (փոխադրութեամբ Աղեքսանդրիոյ [illegible], Յաֆա, Պէյրութ եւ [illegible])
Ե 10 23 Օտէսա ժամը 6ին միջօրէէն առաջ
Եշ 10 23 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բաթում եւ Փօ[illegible] ժամը 4ին յետ միջօրէի
Ուր 11 24 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 58

[illegible] ՋԱՐԵՀ ԽՈՐՍՈՒՆԵԱՆ

Ի՞ՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսու ըլլան, մայրերը անոնց լաւ սնդարար ուտելիք գտնելու հետամուտ կ'ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, ըստ որում, մայրական կաթը որչափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական կը դառնայ տղոց ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքթ. Ֆալիէռ, նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը, երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ անուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը շօքօլաի պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սննդարար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կրկին անգամը սնունդ կը պարունակէ, զոր ուտող տղաք կը սնանին, կ'ուժովնան, կ'աճին։ կը կայտառնան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակռայ կը հանեն։

Հազարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ Ֆոսֆաթին Ֆալիէռով մեծցող տղաք, քաջողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս սքանչելի սնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ, որոնց վերջին աստիճանի ոյժ, սնունդ և կորով կու տայ։

ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ

1—26

ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ ՓԱՍՏԱԲԱՆ

Բարիզի մեծահռչակ փաստաբաններէն մին ստամոքսի սոսկալի հիւանդութեան մը հետեւանքով ստիպուած էր երեսի վրայ ձգել գործերը, այնչափ կը տառապէր։ Մեծ ախորժակով կը ճաշէր, սակայն կէս ժամ վերջ գլխու պտոյտն ու ստամոքսի խիթերը կը դառնացնէին կեանքը փաստաբանին որ երկու տող բան գրելու անկարող էր դարձած։ Գրիչը ձեռք առնելէ անմիջապէս վերջ ստամոքսը կը ծանրանար, սիրտը կը խառնուէր և ամբողջ մարմինը կը ճնշուէր։ Ստամոքսի հիւանդութեանց դարմանումին յատուկ դեղահատերը, ջուրերը, փոշիներն ու գինիները յաջորդաբար գործածեց առանց փոքրիկ թեթեւացում մը ձեռք բերելու։

Խնջոյքի սեղանէ մը վերջ երբ խեղճ մարդը անկիւն մը առանձնացած լուռ մնջիկ կը տառապէր ըստ սովորութեան, տանտիրուհին քովը եկաւ և խստիւ յանձնարարեց ԷԼԻՔՍԻՐ ԿՐԷՅ գործածել եթէ ստամոքսի ո՛ և է հիւանդութիւն ունի։ Փաստաբանը թէև յուսահատ, սակայն փորձ մը եւս ըրած ըլլալու համար, տուն վերադառնալուն շիշ մը ԷԼԻՔՍԻՐ ԿՐԷՅ բերել տուաւ և գաւաթ մը խմեց անկէ։ Այս առաջին գաւաթն իսկ իր բարերար ազդեցութիւնը ներգործեց և հիւանդը թեթեւացում մը զգալով ստամոքսին վրայ շարունակեց գործածել ԷԼԻՔՍԻՐ ԿՐԷՅը։ Մէկ քանի շաբաթ վերջ ստամոքսը գտաւ իր սովորական առողջութիւնը, մարսողութիւնը կանոնաւորուեցաւ ու քիչ յետոյ փաստաբանը բոլորովին ապաքինելով սկսաւ շարունակել իր զբաղումները. ու զինքը երախտապարտ զգալով ԷԼԻՔՍԻՐ ԿՐԷՅին ստամոքսի հիւանդութենէ տառապողներուն ջերմապէս կը յանձնարարէ զայն

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ 466 Դ 12—13

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1900 Ապրիլ 22 (Ն. Տ.) կիրակիէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 222 խառն Առտու ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴՐՁ Կառ. Թ. 221 խառն Իրկն. ժ.	վ.
10	25	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմն.	1	25
11	7	» Կէօքճէ քըրըք »	12	45
12	5	» Սապօնճը բունար »	12	3
12	59	» Ալահունտ »	11	7
1	41	» Չէքիւրլէր »	10	24
2	37	» Տէօյէր »	9	32
3	6	» Ինսանիյէ »	8	50
3	30	» Համամ »	8	23
3	44	» Կազլըկէօլ համամ »	8	14
4	31	» Աֆիոն Գարա Հիսար »	7	43
5	11	» Պէօյիւք Զօպանլար »	6	50
6	4	» Զայ »	6	3
6	53	» Իսհագլու »	5	12
7	17	» Եասսըան »	4	45
7	46	» Աք շէհիր »	4	23
8	18	» Ազալի քէօյ »	3	45
9	—	» Ջավուշճը քէօյ »	3	7
9	38	» Իլկին »	2	35
10	25	» Գատըն-Խանը »	1	43
11	18	» Սէրայ-Ինի »	1	1
11	50	» Մէյտան »	12	23
12	52	» Բունար-Պաշը »	11	18
1	30	ժմն. Գօնեա մկն.	10	30
իրկն.			առտ.	

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թ.34 խառն Առտու ժ.	վ.	Թ.36 խառն Իրկն. ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թ.31 խառն Առտու ժ.	վ.	Թ.33 խառն Իրկն. ժ.	վ.
10	55	7	35	մկն. Քարաքէօյ Կամուրջ ժմն.	3	50	11	30
11	20	8	—	ժմն. Հայտար Փաշա մկն.	3	25	11	5
11	45	8	17	մկն. ժմն.	3	13	10	50
12	52	9	30	ժմն. Բէնտիք մկն.	1	58	9	34
1	—	9	38	մկն. ժմն.	1	50	9	24
1	26	10	5	» Թուզլա »	1	27	9	2
1	49	10	34	» Կէյպզէ »	1	4	8	42
2	13	11	—	» Տիլ Իսքէլէսի »	12	29	8	9
2	24	11	13	» Թավշանճըլ »	12	17	7	59
2	43	11	34	» Հէրէքէ »	12	5	7	47
3	4	12	—	» Եարըմճա »	11	32	7	20
3	18	12	17	» Թիւթիւն Չիֆթլիք »	11	14	7	5
3	29	12	30	» Տէրինճէ »	11	3	6	56
3	43	12	48	ժմն. Իզմիտ մկն.	10	45	6	40
4	5	—	—	մկն. ժմն.	—	—	6	18
4	42			» Պէօյիւք Տէրպէնտ »			5	42
5	14			» Սապանճա »			5	12
5	41			» Ատա Բազար »			4	54
6	28			» Կէյվէ »			3	58
6	54			» Աք Հիսար »			3	32
7	29			» Մէքէճէ »			3	3
7	59			» Լէֆքէ »			2	29
8	37			» Վէզիր Խան »			1	51
9	20			ժմն. Պիլէճիք մկն.			1	11
9	35			մկն. ժմն.			1	—
10	45			» Քարաքէօյ »			12	10
11	29			» Պօզէիւք »			11	34
12	22			» Ին Էօնիւ »			10	57
12	54			» Չուքուր Հիսար »			10	24
1	35			ժմն. Էսկի Շէհր մկն.			9	45
իրկն.							առտ.	

—)(79)(—

ԹԷՕՏՈՐ ՈՒԱՏՍ—ՏԸՆԹԸՆ

ՕԼՈՒԻՆ

Ը.

ԽՍԻՄ ԻԲՐ ԾԱՂՐԱԾՈՒ

1.

Խնդրոյն սոսկալի պարագաները երկու կերպով կրնան մեկնուիլ։ Անհմանալի համեմատութեամբ մը՝ այս երկու պարագաները կրնան յարմարիլ ու կը յարմարին այն տիեզերական տեսութեան հետ, թէ հոգեղէն-աշխարհը գերեզմանէն անգամ արձակուած անէծք մը գործադրելու զօրութիւն ունի։ Նոյն փողոցին մէջ այդ մուրացկին։ Ի՞նչպէս կը համարձակիս անգիտանալ ցաւագին հոգւոյն տեսութիւնը, վիրաւոր սրտին տրամաբանութիւնը, թէպէտ մինչեւ իսկ դատողութիւնդ ծիծաղի անոր վրայ, արհամարհելու չափ։

Ու յետոյ վերջապէս ծիծաղս հեծութեան պիտի փոխուէր, ու նորէն խաչը ներքնասենեակին մէջ զետեղելով՝ անկողնիս մէջ պիտի սողոսկէի ամօթահար՝ յանցաւորի մը պէս. ամօթահար՝ ինքզինքիս առջեւ։

Բայց որքան աւելի կը զգայի կոկորդիս վրայ՝ աւելորդապաշտութիւն կոչուած մարդակեր ճիւաղին ճիրանները, այնքան աւելի կը կառչէի ինքնիրենս զանոնք այն տեղ զգալուս համար։ Ու նախահայրերուս միստիքականութեան դէմ զայրոյթը կ'աւելնար այն յարաճուն գիտակցութեան հետ թէ շուտով ես ինքս ալ տեղի պիտի տայի այն խորհրդապաշտութեան։ Եւ այն ատեն պիտի դուրս հանէի նորէն գրասեղանէս՝ Ֆէնէլլա Սթանլիի նամակներուն տրցակը զոր Ռաքսթոնէն բերած էի, և պիտի կարդայի նորէն անէծքներու վրայով այն պատմութիւնները, մեռած մարդու մը անէծքին տակ շանթահարուած ումանց ընտանիքի մը այն պատմութեան պէս, զոր Ուիննին նկարագրած էր ինծ այն գիշերը ծովեզրին վրայ։

2

Ուրախ եղայ լսելով Սլիֆորտէն՝ որուն օր մը կէս օրէն յետոյ հանդիպեցայ Բիքատիլլիի մէջ՝ թէ Սիւրիլ վերադարձած էր Լոնտոն՝ վերջին քանի մը օրերուն մէջ։ «Գառիգաթիւրիսթ» անուն նոր զաւեշտաթերթին գլխաւոր արուեստագէտ նշանակուած է, ըսաւ Սլիֆորտ, և մեծ համբաւ ունի։ Հիմա զիս կանչեր է։

—Ճիշդ այն մարդը զոր ես ալ տեսնել կ'ուզէի, պատասխանեցի։

Ասոր վրայ Սլիֆորտ առաջնորդեց զիս Սիւրիլի արուեստանոցը։

—Գործի վրայ պիտի գտնէք զինքը, ըսաւ, Ուիլտըրըսբինի նշանաւոր նկարին «Հաւատք և Սէր»ին ծաղրանկարը շինելու զբաղած։ Մայր Կուճըն նստած է իբր պատկերացու (մօտէլ)։ Ամէն բան մօտէլներէ կը քաղէ, գիտէ՞ք։

—Մայր Կուճը՞ն։

—Պողավաճառ կին մը, զոր խեղճուկ կապելայէ մը ձեռք անցուցեր է։ Լոնտոնի ամէնէն ծիծաղաշարժ կինը. հօ՛, հօ՛, կ'ապահովցնեմ զձեզ թէ շատ պիտի խնդացնէ զձեզ երբ Սիւրիլ անոր պատկերը հանէ։

Ցետոյ սկսաւ խօսիլ այն խնդիրին վրայ, որ ուրիշ ամէն նիւթերէ աւելի կը շահագրգռէր զինքը, այն է իր զբօսանաւին արագաշարժութեան վրայ։

—Կը ջանամ կոր համոզել ձեր մայրն ու մօրաքոյրը որ ծովու վրայ պտոյտի մը գան ինծ հետ, և կարծեմ պիտի յաջողիմ։

Զիս արուեստանոցը առաջնորդեց ու բաժնուեցանք։

Սիւրիլը գտայ մեծ ու բարձր արուեստանոցի մը մէջ ի Ջէլսի, որ լի էր Պոմպէյի քանդակազարդ սեւ կահեղէններով որոնց հետ պէսպիսութեան համար խառն կը գտնուէին մէկ քանի հնդկական դարակներ, սքանչելի կերպով գործուած փղոսկրէ քանդակներով զարդարուն։ Մտերմօրէն ողջունեց զիս։ Պատերը ծածկուած էին ճափոնական գծագրութիւններով։ Նախ և առաջ «Գառիգաթիւրիսթ»ին վրայով սկսայ հարցափորձել։

—Մտիկ ըրէ, ըսաւ. հիմա որ հասարակաց Խորհրդարանը արկոյառակ ժողով մը եղած է և միւս խորհրդարանը՝ մոմեղէն պատկերներու տեսարան մը. հիմա որ երկրին իմացականութիւնն ու զարգացումը մանչերուն ու փողոցի լակոտներուն կը թողուն կոր աշխարհավարութիւնը, արուեստագէտի միտքը ի՞նչպէս կրնայ զլջանիլ քաղաքական աշխարհը ծաղրանկարելու, — աշխարհ մը որ ոչ միայն հանճարեղ ըլլալէ դադրած է այլ և ծիծաղաշարժ ըլլալէն ալ դադրած է։ «Գառիգաթիւրիսթ»ին որսը պիտի ըլլայ գրականութիւն, գիտութիւն և արուեստ։ Պաշտօնատարներու, դիւանագէտներու և խորհրդարանականներու պէս աղքատ դասի մը վրայ արուեստագիտական հանճար վատնելու տեղ՝ մեր ծրագիրները պիտի ըլլան Միլէի, Լէյթընի, Պըրն Ճօնսի, Ռօսէթիի, Մատօքս Պրաունի, Հօլմէն Հընթի, Ուաթսի, Սանտիսի, Հուիսթլըրի, Ուիլտըրըսբինի նկարներուն ծաղրանկարները. մեր տպագրական նշանը պիտի ըլլան Արիստոֆանեան ծաղրալից նկարագիրներ Թէնիսընէն, Պրօունինկէն, Մէրէտիթէն, Առնօլտէն, Մօրիսէ Սուինպըրնէն. ծաղրը յարձակում մը կ'արժէ, բարեկամս։ Գեղարուեստական աշխարհը սոսկալի գարշահոտութեան մը մէջ է, կրնամ ըսել, վասն զի արուեստական մորթը վերջերս ազնուացած ու նրբացած է։

Արդէն սկսած էի ինքնիրենս հարցնել թէ կարելի՞ էր մտերիմ մը ընել այս անհասկնալի չնականը։ «Արեւելեան բանե՞ր. սիրահար էք», ըսի խնդիրը փոխել ուզելով։ Ու սենեակին մէջ խառն ի խուռն ցրուած չինական, հնդկական ու ճափոնական անճոռնիութեանց դարձուցի նայուածքս։

—Ահիկա, ըսաւ ցոյց տալով պատկեր մը, որ կը ներկայացնէր կին մը որ թիթեռներ որսալով կը զբօսնուր, մինչդեռ անհերես ու չարաճճի տղաք զինքը կը նեղէին. ահիկա Հօքուզէի գլուխ գործոցն է։ Անկիւնի խորագիրն է «Բիօ-ժօ-քօ՛ նի թավամուրէրու», որ կը նշանակէ «Թիթեռնիկներ որսացող ամէնաքաջ կին մը»։ Ահիկա կը ներկայացնէ Եօքան՝ ծաղրածութեան դիցուհին, որ մարդոց թիթեռ հոգիները կ'որսայ խնդալից։

—Բայց ի՞նչ են այս այլանդակ կերպարանքները, հարցուցի, ցոյց տալով մէկ քանի գծագրութիւններ ճափոնական գէր կերպարանքի մը, որ ծիծաղելով ակռաները ցոյց կու տար։

—Նօթէյն է, հաճոյքի գէր չաստուածը։

—Ճափոնական չ'աստուա՞ծ մը, հարցուցի։

—Այո, ոչ մէկ արուեստագիտական բան բոլորովին ճշմարիտ է հիմա, մինչեւ որ կապոյտ բորբոսի կամ չինական ջրդեղի հոտ մը չունենայ։ Զարմանալի ժողովուրդ սա Ճափոնցիները՝ որ ծօլի Նօթէյնը գտեր են։ Եւ ահաւասիկ Նօթէյի կինը՝ նոյն ի՛քն Եօքա դշխոյ դիցուհին՝ ճշմարիտ դիմակաւորն այն միսթիքական քօղին տակ, որ այնքան զբաղեցուցած ու վրդովուած է խեղճ Ուիլտըրըսբինի միտքը։ «Գարիգաթիւրիսթ»ի առաջին թիւին մէջ պիտի երեւայ այս։»

Ցոյց տուաւ առարկայ մը զոր մասամբ միայն տեսած էի. կլոր դէմքով գիրուկ կին մը, գրեթէ 45 տարեկան, ճափոնական մետաքսէ այլանդակ զգեստ հագած, երկու մարդապատկերներու մէջտեղ գահոյքին վրայ կեցած։ «Աստուած իմ», գոչեցի «ի՛նչ, կենդանի է այն։»

—Ո՞ւրկից կը զարնէ, պարոն, ըսաւ ձայն մը՝ ճչող ու կակուղ միանգամայն։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ ԽԱՆՃԵԱՆ

(Շարունակելի)